

TREBALL D'AUTOAPRENTATGE

1

L'eutanàsia en clínica de petits animals

Ester Domènech Viñolas
Georgina Farré Boldú
Mariona Flórez Canals

***“La victòria no és vèncer la mort ni tan sols retardar-la al màxim,
la victòria consisteix en viure bé fins el final, sense patiment ni dolor.”***

Índex

1. Introducció	1
2. Fonaments teòrics	2
2.1 Concepte d'eutanàsia	2
2.2 Fisiologia del dolor	3
2.2.1 Consideracions sobre conducta animal	5
2.3 La mort com a inducció	6
2.3.1 Mètodes d'inducció d'eutanàsia	7
2.3.2 Classificació dels agents utilitzats	8
3. Fonaments ètics i legals	10
3.1 Legislació	10
3.1.1 Protecció animal	10
3.1.2 Gestió del cadàver	11
3.1.3 Consentiment del propietari	14
3.2 Ètica veterinària	16
3.2.1 L'eutanàsia de conveniència	17
3.2.2 Gestió orientada al client	18
3.2.2.1 Conseqüències d'una mala gestió	20
3.3 Paper del veterinari	20
3.3.1 Comunicar males notícies	22
3.4 Situacions especials	24
3.5 Motius per a realitzar l'eutanàsia	25
3.5.1 Protocol per a la presa de decisió	26
4. Enquestes	26
4.1 Enquesta a la població	26
4.1.1 Resultats obtinguts	29
4.2 Enquesta a veterinaris	38
4.2.1 Resultats obtinguts	41
5. Conclusió	48
6. Bibliografia	50

1. Introducció

L'eutanàsia és un acte clínic molt freqüent en la pràctica de petits animals. Tot i així quan un veterinari està en el seu procés de formació té com a objectiu la cura i el tractament per aconseguir sempre el benestar animal. De manera que es troben davant d'una paradoxa, perquè per garantir el benestar animal en els seus pacients, en alguns casos la millor opció serà induir la mort.

4

En efecte, l'assistència en el procés de morir a de ser un acte clínic tan cuidat ètica i tècnicament com ho són tots els dirigits a la prevenció de la salut i la vida.

En certes circumstàncies l'eutanàsia serà la millor opció i hem d'estar preparats per justificar-ho i argumentar-ho davant el propietari donant raons clares i concises.

I en cas contrari, quan un propietari proposi eutanasiar l'animal però el veterinari no ho trobi justificat, haurà d'intentar reconduir la situació per tal que l'animal no es vegi perjudicat. Aquest és un clar exemple que en la medicina veterinària no només es tracta el pacient sinó també el propietari, assessorant-lo el millor possible. El veterinari té una responsabilitat social educant moralment als clients des del punt de vista veterinari.

En primer lloc, el que ens ha empès a realitzar aquest treball és que creiem que èticament és un tema molt interessant, ja que presenta moltes controvèrsies a l'hora de prendre una correcta decisió. A més a més, és un problema que se'ns plantejarà freqüentment en la pràctica diària i que haurem de saber gestionar de la millor manera possible. Ens ha semblat una bona ocasió per aprofundir en el tema ja que durant la llicenciatura la part humanitària i d'assessorament al propietari és un camp molt poc treballat, però en canvi de gran importància.

En segon lloc, ens ha semblat interessant extreure informació no només dels veterinaris sinó també de la població interessada en els animals. La realització d'enquestes ens ha ajudat a complir aquest objectiu i poder comparar així l'opinió dels professionals respecte a la dels propietaris.

Finalment, per ajudar a comprendre les diferents situacions en que un veterinari es pot trobar, ens ha semblat útil assenyalar casos reals proposats per l'autor Bernard E. Rollin.

La professió veterinària sovint planteja reptes que ens poden portar conflictes ètics, els quals hem de saber afrontar i resoldre de manera eficaç i professional. DE tots aquest possibles conflictes nosaltres hem abordat el tema de l'eutanàsia en clínica de petits animals.

El nostre objectiu és exposar idees, opinions i casos reals que generin controvèrsia. Tot junt, forma un conglomerat que pretén ser una eina útil per abordar aquesta situació clínic amb la màxima professionalitat.

2. Fonaments teòrics

2.1 Concepte eutanàsia

Etimològicament, la paraula eutanàsia prové del grec: *eu* seria bo, verdader, i *thanatos* és mort. Literalment seria “bona mort”. Més concretament, es pot definir com “L'acció o omissió que **accelera la mort, amb** l'intenció d'evitar sofriment. El concepte està associat a la **mort sense sofriment físic**. Aquesta definició és vàlida tant per medicina humana com per medicina veterinària, però la diferència és que en la veterinària l'animal no hi té un paper actiu, és a dir, no decideix sobre la seva pròpia mort.

El concepte d'eutanàsia aplicat sobre els animals de companyia és relativament recent. Fins fa poc, el terme que s'utilitzava per designar la inducció de la mort en una animal de companyia era el de sacrifici. Actualment però, ha quedat obsolet.

El fet que s'hagi anat substituint pel mot eutanàsia, ha sigut paral·lelament a l'interès creixent pel benestar animal. A diferència de la paraula sacrifici, l'eutanàsia es descriu com un acte clínic efectuat per personal especialitzat. L'objectiu és provocar la mort de l'animal, però sense provocar dolor ni angouxa, i en aquells casos on l'animal es veu sotmès a sofriment, pel motiu que procedeixi.

En canvi, la paraula sacrifici no inclou la mediació per part d'un veterinarí, i tampoc especifica que la mort provocada hagi sigut lliure de dolor, angouxa o estrès. A més, té connotacions religioses degut a l'ús que se n'ha fet al llarg de la història.

Pot semblar superflu el fet de definir i diferenciar aquestes dues designacions, però el conèixer, entendre i diferenciar els mots és important a l'hora de dur a terme una bona praxis.

Cas real: Una “bona” mort davant una mort “natural”:

Una mort natural no sempre és una bona mort. És per això que l'eutanàsia en animals que pateixen és una arma poderosa de la qual disposa la medicina veterinària, i que no té la medicina humana. Això és també el motiu pel qual s'ha dedicat molta atenció a estudiar l'eutanàsia verdadera. A través d'aquest tipus d'estudi hem après a que matar utilitzant succinylcholine no proporciona una bona mort, ni tampoc mitjançant cops, ni amb electrocució. Actualment creiem que per a què un mètode de mort sigui “bo” ha de comportar una pèrdua de la consciència ràpida, ser indolor i no ofendre la sensibilitat d'aquells qui causen la mort o observen. Som responsables de que la mort dels animals que arriben a les nostres mans sigui sense dolor, por o ansietat.

2.2 Fisiologia del dolor

Per establir els criteris de valoració de les diferents tècniques, amb les quals es provoquen la mort dels animals, com a mètodes de eutanàsia més o menys acceptables, és necessari aclarir el concepte de dolor induït en la pròpia definició d'eutanàsia.

Dolor és aquella sensació o percepció que resulta de la aferència d'impulsos nerviosos al còrtex cerebral específicament mitjançant les vies neuronals nociceptives, es a dir, existeixen vies neuronals específiques pels mecanismes del dolor. És necessari comentar també que la percepció implica un procés d'elaboració d'una representació o imatge interna i conscient d'estímul, que suposa el reconeixement o la detecció de l'actuació del mateix, estimació y discriminació de les seves característiques, etc.

En diversos estudis realitzats amb animals, només és quantificable com efecte la resposta reflexa final a la estimulació sensitiva, encara que, en base a experiències realitzades en humans sabem que la resposta reflexa pot o no ser obligada i, en la majoria dels casos, té lloc la percepció.

L'agent nociu és aquell que tracta de danyar els teixits o aquell que realment els danya. Indueixen l'inici d'impulsos nerviosos actuant sobre grups específics de receptors, denominats nociceptors que responen a una excessiva forma d'energia, ja sigui mecànica, tèrmica o química.

Algunes substàncies químiques endògenes com ions d'hidrogen, serotonina, histamina, bradiquinina, prostaglandines, així com les corrents elèctriques, són capaces de generar impulsos nerviosos a través de nociceptors. La activitat nerviosa en forma d'impulsos, generada pels nociceptors, és conduïda fins la medul·la espinal o fins el tronc encefàlic a través de les fibres nociceptors aferents primàries.

Dins la medul·la espinal o del tronc encefàlic, els impulsos nerviosos es transmeten a dos grups de xarxes neuronals. Un d'aquests grups està relacionat amb els reflexes nociceptius i el segon consisteix en vies ascendents cap a la formació reticular, talem i còrtex cerebral pel seu processament sensorial.

La transmissió de l'activitat neuronal nociceptiva és altament variable. Sota certes condicions, tant els reflexes nociceptius com les vies ascendents poden quedar suprimides, com succeeix per exemple en la anestèsia quirúrgica profunda. Sota altres condicions, poden existir reflexes nociceptius, però es suprimeix l'activitat de les

vies ascendents; de manera que els estímuls dolorosos no són percebuts com dolor, per exemple en la anestèsia quirúrgica lleugera.

Es incorrecte utilitzar el terme dolor quan es fa referència a estímuls, receptors reflexes, o vies, ja que aquests es poden activar sense donar lloc a la percepció dolorosa, i el terme dolor implica percepció.

7

El dolor es divideix en dos amplies categories:

- Discriminació-sensorial, la qual indica el lloc d'origen i la font d'energia donant lloc al dolor. El processament discriminatiu-sensorial de els impulsos nociceptius es executat, probablement, per mecanismes cerebrals similars a aquells utilitzats per el processament d'altres aferències sensorials discriminatives que proporcionen a l'individu informació sobre la intensitat, duració localització i qualitat del estímul.
- Emotivo-afectiva, en la qual es percep la intensitat de l'estímul i es determina la resposta de l'animal.

El processament emotiu-afectiu implica la formació reticular ascendent per la conducta i el despertar cortical. També es veuen implicades les rutes aferents a través d'hipotàlem cap a l'interior del cervell anterior i sistema límbic per percepcions com el patiment, el temor, la ansietat i la depressió. Les xarxes neuronals emotiu-afectives tenen també importants vies d'entrada cap a l'interior d'hipotàlem i del sistema nerviós autònom per les activitats reflexes dels sistemes cardiovascular, pulmonar, i adrenal-hipofisiari.

Les respostes activades per aquests sistemes exerceixen un retrocontrol cap a l'interior del cervell i intensifica les percepcions derivades de les aferències de la via emotiva-afectiva.

Segons la experiència neuroquirúrgica en l'home, és possible separar els components discriminatiu-sensorials del components emotiu-afectius del dolor. Des de un punt de vista anatòmic semblaria que aquestes vies discriminatiu-sensorials són més petites que aquelles del home, mentre que les emotiu-afectives són més nombroses i més diverses en els animals.

Perquè es pugui donar percepció dolorosa, el còrtex cerebral i les estructures subcorticals han de ser funcionals. Un animal inconscient no pot percebre el dolor perquè el còrtex cerebral no és funcional en aquell moment. Si el còrtex cerebral es torna afuncional a conseqüència d'una hipòxia, depressió per fàrmacs, xoc elèctric o commoció cerebral, no és possible evocar el dolor en l'animal conscient, en l'animal

inconscient només poden desencadenar respostes reflexes que es manifesten amb moviments. Per això els moviments indeterminats d'un animal no són indicadors fiables de la percepció dolorosa. Pel contrari un animal pot percebre dolor a pesar que no es presentin moviments corporals com resposta a l'estímul del agent nociu, si per exemple, al animal se li han administrat fàrmacs de tipus curare, succinilcolina, gallamina, pancuronio, nicotina o decametonió. Aquests agents no indueixen la inconsciència ni deprimeixen l'escorça cerebral ni altres mecanismes neuronals implicats en la percepció dolorosa.

2.2.1 Consideracions sobre conducta animal

En l'animal s'han descrit actituds corporals i facials que indiquen varis estats emocionals. Les respostes de conducta i psicològiques a la estimulació nociva inclouen gemecs, lluites, intent de fugida, agressivitat defensiva o redirigida, salivació, micció, defecació, evacuació dels sacs anals, midriasi, taquicàrdia, sudoració i contraccions reflexes dels músculs esquelètics originant convulsions, tremolors o altres espasmes musculars.

Algunes d'aquestes respostes es poden desencadenar tant en l'animal conscient com en l'inconscient. El temor pot causar la immobilitat de l'animal de manera involuntària en certes espècies. Aquesta resposta d'immobilitat no s'ha d'interpretar com un signe d'inconsciència quan, de fet, sí està conscient.

En els animals molt joves, les reaccions reflexes i autònomes són evidents; però en el comportament poden diferir dels adults.

S'ha de tenir en compte la necessitat de minimitzar el temor o la por en la elecció del mètode d'inducció a l'eutanàsia. Els gemecs d'angoixa, comportaments temorosos, i l'alliberació de certes feromones per part de l'animal amb por, poden desencadenar ansietat i temor en d'altres animals.

Per tant, i sempre que sigui possible, els animals no hauran de presenciar la mort d'altres, especialment si pertanyen a la mateixa espècie. Això és particularment important quan es pot presentar vocalització o alliberació de feromones. Una lleugera subjecció de l'animal en un ambient familiar, un ambient cuidadós i el parlar durant la inducció a l'eutanàsia amb freqüència, tenen un efecte tranquil·litzador en els animals de companyia.

De totes maneres, alguns d'aquests mètodes poden no resultar factibles amb animals violents, ferits o malalts. Quan la captura o el mètode de contenció poden ocasionar dolor, lesions, agitació o ansietat en l'animal, o dany a l'operador, pot ser necessària la utilització de fàrmacs tranquil·litzants o immobilitzants. No s'ha de realitzar la subjecció de l'animal en postures doloroses. El maneig previ a la inducció de la mort ha

de ser lo menys estressant possible. S'hauria d'evitar l'aplicació de xocs elèctrics o altres recursos que activen els moviments de l'animal.

Els imperatius ètics i morals associats a la inducció de la mort i eutanàsia de manera massiva o individual, haurien de ser conseqüents amb un exercici o hàbit humanitari acceptable. La selecció del mètode i el seu ús s'haurien de realitzar en tots els casos observant els valors ètics i de consciència social més elevats.

Es poden presentar casos d'angoixa entre el personal directament involucrat en la inducció de l'eutanàsia d'animals malalts, ferits o no desitjats, de manera repetitiva.

En el moment de la mort de l'animal hem d'estar preparats no només per tractar a l'animal, sinó també a les persones relacionades amb ell.

2.3 La mort com a inducció

Existeixen diversos mecanismes que poden provocar la mort d'un animal.

Bàsicament són tres:

➤ **Hipòxia directa o indirecta**

Aquests agents poden actuar a diferents nivells i donar origen a diferents períodes d'establiment d'inconsciència. Amb alguns agents la inconsciència es pot donar abans de que s'acabi l'activitat motora. D'aquesta manera i encara que els animals mostrin contraccions musculars, no estan percebent el dolor com a tal.

Per una altra banda, els relaxants musculars indueixen una paràlisi muscular flàccida, on l'animal es troba conscient fins que es provoca la mort com a resultat de la hipòxia i hipercàpnia. Així, mentre l'animal sembla estar relaxat, en realitat es troba en un estat d'angoixa o pànic i pot percebre el dolor. Estèticament i només de manera aparent aquesta tècnica de sacrifici pot semblar un mètode adequat d'inducció a l'eutanàsia però clarament no ho és.

Entre els agents a destacar que no indueixen la ràpida pèrdua de inconsciència anterior a la mort s'inclouen: curares, succinilcolina, gallamina, nicotina, sals de magnesi o de potasi, pancuroni, decametoni, estricnina i d'altres fàrmacs relacionats.

La seva utilització en solitari, sense anestèsia prèvia, per el sacrifici d'animals es absolutament reprovable.

➤ **Depressió directa de neurones essencials per a la funció vital**

S'inclouen aquells agents que deprimeixen en primer lloc les cèl·lules nervioses, bloquejant la desconfiança, i la percepció dolorosa, seguida d'inconsciència i mort. Alguns d'aquests agents "alliberen" el control muscular durant les primeres fases d'anestèsia provocant una fase d'excitació o deliri, durant la qual es pot produir vocalització i algunes contraccions musculars. I encara que podin semblar qüestionables aquestes reaccions, no ho són en absolut.

La mort és produïda per la hipòxia i la depressió directa dels centres respiratoris.

➤ **Danys físics al teixit cerebral**

La commoció, o flux directe de corrent elèctrica a través del cervell produeixen inconsciència instantània.

Es pot produir una exagerada activitat muscular posterior a la inconsciència. Quan la electrocució s'aplica bé, la pèrdua de funcions motores va seguida de pèrdua de consciència; amb la qual cosa els altres mètodes d'aquest grup poden presentar contraccions musculars que, encara que podin semblar desagradables, no provoquen patiment per l'animal.

Es pot utilitzar l'electroencefalograma (EEG) i altres mesures fisiològiques per avaluar les respostes als agents inductors d'eutanàsia.

2.3.1 Mètodes d'inducció d'eutanàsia

S'utilitzen varis requeriments que recullen conceptes fisiològics, toxicològics, de comportament, de seguretat, etc., que defineixen, segons diversos autors, l'agent eutanàsic ideal, com aquell que s'ajusta més a ells:

- Capacitat per induir la mort sense dolor. Serà tant indolor com sigui factible sota les circumstàncies del moment.
- Temps necessari per la pèrdua d'inconsciència. Serà lo més breu possible.
- Temps necessari per produir la mort a temps letal. Provocarà inconsciència i mort instantàneament o en pocs minuts.
- Fiabilitat i irreversibilitat (es a dir, originarà la mort cada cop que s'utilitzi correctament).
- Seguretat del personal que apliqui aquestes tècniques.
- Potencialitat per minimitzar la tensió psicològica del animal, de manera que no provoqui ansietat, alarma, temor, lluita, crits, espasmes musculars, ni altres

síntomes clínics d'activació autònoma. El mètode de sujecció tampoc causarà aquestes reaccions.

- Serà d'aplicació senzilla pel personal especialment ensinistrat.
- Compatibilitat amb les raons i fins que es persegueixen: avaluació histopatològica, toxicològica, consum humà, etc.
- Efectes emocionals sobre els observadors i operaris (que depenen dels propis observadors). Serà estèticament acceptable per ells.
- Disponibilitat de mitjans i factibilitat econòmica.
- No crearà problemes sanitaris, potencial abús per part de l'home (si s'hagués advertit aquest risc, hauria de ser regulat per la administració competent), o contaminació ambiental.

No existeix ningun agent ideal que s'ajusti a la totalitat d'aquestes normes, que a més a més, en algun cas, resulten subjectives; però sí ens orienten i ens permeten seleccionar aquell que més s'ajusta a les nostres condicions de treball.

2.3.2 Classificació dels agents utilitzats

Un cop hem obtingut l'autorització del propietari, podem iniciar el procés d'eutanàsia. Com hem anat comentant, la nostra missió com a tècnics és oferir una mort tranquil·la, ràpida i absent de por o angoixa en l'animal. També haurem de tenir en compte el propietari, i fer el possible perquè presenciï un acte mèdic que respecti per sobre de tot el benestar de l'animal. Així doncs, s'ha d'evitar que l'animal convulsioni, gemegi o altres comportaments que puguin ser signes de patiment animal.

Per obtenir aquests objectius, disposem de diferents fàrmacs aptes per induir la mort. Si volem que la mort sigui sense dolor ni estrès, és necessari que els agents que utilitzem actuïn en primera instància sobre la consciència i la sensibilitat. De cap manera són acceptables agents que paralitzin l'activitat muscular, perquè aquests provocarien angoixa i sensació d'asfíxia. Així com tampoc són adequades aquelles substàncies que indueixin convulsions prèviament a la pèrdua de consciència. Aquestes són les característiques d'inducció que han de tenir els fàrmacs utilitzats, però a més a més procurarem que siguin substàncies eficaces, ràpides i a un preu raonable, i que siguin fàcilment disponibles per les clíniques i consultoris de petits animals.

A continuació es descriuen les drogues més utilitzades en aquest camp:

- **Drogues inhalatòries (isoflurà):** per aconseguir una sedació i mort ràpida necessitaríem altes concentracions de gasos, la qual cosa significa assumir més risc per part del personal. L'inconvenient d'utilitzar-lo com a agent eutanàsic és que l'animal pot mostrar-se ansiós durant la inducció. En canvi, pot ser una substància interessant per induir sedació en animals on la injecció intravenosa és especialment difícil, com és el cas de nounats, petits mamífers, rèptils o aus.
- **Drogues injectables:** és el mètode més utilitzat, ja que és ràpid, segur, pràctic i estètic.
 - 1- Vies d'administració:
 - Intravenosa: és la preferent
 - Intraperitoneal: només si la via intravenosa resulta impossible, i és una substància no irritant. L'inconvenient que presenta és que arribar fins a un pla anestèsic profund requereix més estona.
 - Intracardíaca: única i exclusivament en animals prèviament sedats o anestesiats, o en estat de coma.
 - Intramuscular, subcutània, intrapulmonar, intrahepàtica, intrarenal, intraesplènica, intratecal: totalment inacceptables.
 - 2- Drogues injectables acceptables:
 - Derivats barbitúrics: és la millor opció com a agent eutanàsic en la pràctica veterinària. L'avantatge és el mecanisme d'acció i la rapidesa que proporciona. L'inconvenient és que pot resultar difícil d'injectar en animals molt petits o hipotensos. El mecanisme d'acció consisteix en deprimir el sistema nerviós central en ordre descendent, és a dir, començant pel còrtex cerebral amb la consegüent pèrdua de consciència. A partir que sobredosifiquem, s'indueix apnea per depressió del centre respiratori, i posteriorment es dona la parada cardíaca.
 - Hidrat de cloral: no s'utilitza en la clínica de petits animals ja que el mecanisme d'acció rau en deprimir lentament l'activitat cerebral, de manera que la mort es dona per hipòxia, i pot donar espasmes musculars i vocalitzacions.
 - T-61: proporciona anestèsia general, relaxació, depressió neuromuscular i anestèsia local. No utilitzat actualment.

D'aquesta explicació se'n desprèn un concepte bàsic i que és imprescindible tenir en compte, i és que perquè la mort sigui sense dolor ni estrès, la pèrdua de consciència de l'animal ha de ser el primer efecte que provoqui la droga utilitzada.

3. Fonaments ètics i legals

3.1 Legislació

3.1.1 Protecció animal

13

Catalunya

- [Llei 3/ 1988 del 4 de Març](#) de protecció animal. Aquesta Llei va ser derogada pel [Decret Legislatiu 2/2008](#), de 15 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de protecció dels animals.

Actualment la protecció dels animals es regeix per la [Llei 28/2010, del 3 d'agost](#), on es va modificar l'article 6 del text refós de la Llei de protecció dels animals, aprovat pel Decret Legislatiu 2/2008.

Aquesta Llei ha entrat en vigor l'1 de Gener de 2012.

En aquesta llei s'estableixen unes bases generals del benestar animal. A més a més posa l'accent en una protecció integral de tots els animals i no permet cap acció que impliqui un maltractament animal i li provoqui dolor, patiment i, per últim, la mort.

Estableix que els centres de recollida d'animals abandonats, un cop transcorregut el termini legal per recuperar aquests animals, poden sacrificar-los o donar-los en adopció.

- [Llei 22/2003, del 4 de Juliol](#) sobre la protecció animal on l'article 11 fa referència al sacrifici i esterilització d'animals:
 - 1- Es prohibeix el sacrifici de gats i gossos en les instal·lacions pel manteniment d'animals de companyia, i en els nuclis zoològics en general, excepte pels motius humanitaris i sanitaris que s'estableixen per via reglamentaria.
 - 2- El sacrifici d'animals s'ha d'efectuar, en la mesura que sigui tècnicament possible, de forma instantània i indolora d'acord amb les condicions i mètodes que s'estableixin per via reglamentaria.
 - 3- El sacrifici i la esterilització d'animals de companyia s'ha d'efectuar sempre sota control del veterinari.

Aquesta llei està derogada des de l'any 2008.

- [Decret 254/2000, del 24 de Juliol](#), fa referència al sacrifici dels animals, el qual s'ha de fer sota el control i la responsabilitat d'un veterinari, i s'hi han d'utilitzar mètodes que impliquin el mínim sofriment per a l'animal i que li provoquin una pèrdua de consciència immediata.

Esta especificat en el Departament de Medi Ambient núm. 3197, [pág. 10074]

D'acord amb això, és necessari, amb l'objectiu d'unificar criteris i mètodes utilitzats en els diferents àmbits professionals, regular els mètodes emprats per practicar l'eutanàsia als animals de companyia que s'han de sacrificar d'una forma que es produeixin el mínim dolor, temor i angoixa.

Espanya

A nivell estatal cada comunitat disposa de la seva legislació pròpia la qual regula el sacrifici en els animals de companyia.

Un exemple es el de la Junta d'Andalusia que regula l'eutanàsia en els animals de companyia amb la Llei [11/2003, de 24 de novembre](#), de Protecció dels Animals (Títol 2, Article 9)

Unió Europea

- [Reglament \(CE\) nº 1099/2009 del 24 de setembre de 2009](#) sobre la protecció dels animals en el moment del sacrifici. El dolor, la angustia o el patiment s'han d'evitar.
- **Directiva del Consell de 24 de novembre de 1986** relativa a l'aproximació de les disposicions legals, reglamentaries i administratives dels Estats membres respecte a la protecció dels animals utilitzats per experimentació i d'altres fins científics ([86/609/CEE](#))
Fa referència especialment l'article 2 (1) publicat per la Comissió Europea en Octubre de 1995, que defineix "el mètode de sacrifici humanitari" com "el sacrifici d'un animal amb el mínim patiment físic i mental, depenent de les espècies".

3.1.2 Gestió del cadàver

En el cas d l'eutanàsia és el propietari qui pot triar que fe amb el seu animal. Si decideix que sigui incinerat, aquest acte s'ha de realitzar en lloc habilitats per aquesta finalitat.

La gestió dels cadàvers s'explica en:

- [Llei 10/ 1998, del 21 d'Abril](#): L'article 2 en el seu apartat 2 b) fa referència a la eliminació i transformació d'animals morts i desperdicis d'origen

animal, segons es regula en el [Real Decret 1429/2003, de 21 de novembre](#), el qual indica les condicions d'aplicació de la normativa comunitària en matèria de subproductes d'origen animal no destinats al consum humà.

- [Reglament d'Epizooties, de 1 de febrer de 1955](#): Té com a objectiu dictar les mesures encaminades a evitar l'aparició i difusió de les malalties epizootiques, es a dir, malalties infectocontagioses i parasitàries que ataquen als animals domèstics. L'article 4 fa referència a aquelles malalties que seran objecte de rigoroses mesures sanitàries com per exemple la Ràbia.
- [Real Decret 2.224/1993 de 17 de desembre](#), que deroga el RD. 845/1987 i incorpora a la normativa espanyola la Directiva 90/667/CEE y Directiva 92/118/CEE en vigor en España, Decisió 449/96/CEE y Directiva 534/99.

Ens ha semblat interessant afegir aquest article publicat en una revista d'actualitat de medi ambient (www.ambientum.com) on ens explica com es realitza el crematori d'animals de companyia.

Revista Ambientum (Edició Abril 2004. Suelos y Residuos)

Crematorios de animales

Hace ya unos años que no es una cuestión de actualidad la eliminación de animales muertos.

Cuando un animal se muere, surge para sus dueños la cuestión de cómo poder desprenderse del cadáver. En el caso de los animales de compañía la cuestión es algo más complicada, la legislación vigente que contempla y regula la gestión de estos cadáveres es la misma que la que regula la gestión de los residuos que generan los mataderos, decomisos y subproductoscárnicos.

Con el paso de los años, las mascotas se convierten en un miembro más de la familia y, el día que mueren, merecen algo más que acabar en un contenedor de la basura o mal enterrados en cualquier descampado. Por este motivo, los servicios veterinarios municipales de la mayoría de las poblaciones importantes cuentan con hornos crematorios que, a la vez que dignifican la muerte del animal, controlan un problema higiénico-sanitario al evitar posibles focos de infección, envenenamiento de aguas, etc.

La eliminación de los animales muertos comienza con su recogida, la cual debe plantearse

como un servicio necesario en los núcleos urbanos, destinado principalmente a los animales de compañía. La recogida organizada se basa en llamadas telefónicas al servicio de la limpieza y en el establecimiento de puntos de recepción y concentración como veterinarios, laboratorios municipales, centros de acogida de estos animales y similares, donde acepten los cadáveres previo pago de la cantidad estipulada para este servicio, quedando almacenados en pequeños congeladores a la espera de su recogida mediante un vehículo refrigerado o, simplemente cerrado, para cortas distancias para su traslado final.

De forma complementaria, existen empresas especializadas en la incineración de mascotas que ofrecen servicio completos de "funeraria"; desde la recogida del animal a la deposición de las cenizas en urnas que quedan finalmente a disposición del propietario del animal. Este tipo de incineración se encuentra muy expandido en Centroeuropa y, por distintos pecios, ofrece la opción de elegir entre diversas incineraciones individuales o colectivas.

Será preciso contar con instalaciones adecuadas para el tratamiento más adecuado de los cadáveres recogidos. En el mercado existen diversas firmas comerciales que ofrecen diferentes soluciones según el modo de realizar la combustión, capacidad de tratamiento, etc. La instalación para mascotas y pequeños animales no serán precisos grandes hornos, pero en caso de prever entradas elevadas de residuos, cabe la posibilidad de instalar incluso unidades crematorias de hasta una tonelada de peso a la hora.

En España, la empresa con mayor volumen de negocio en la fabricación y montaje de hornos crematorios para animales muertos es KALFRISA, ubicada en Zaragoza.

Por regla general, los hornos de pequeña capacidad de destrucción son capaces de incinerar desde 50 Kg/h hasta 300 Kg/h, según modelos. Todos ellos cuentan con la cámara de cremación dotada de uno, dos o tres quemadores, un reactor térmico para el tratamiento de los gases y la chimenea. Emplean como combustible gasóleo C, gas natural o propano y siempre existe la posibilidad de añadir una caldera para la producción de agua caliente.

En el caso de instalaciones de mayor capacidad, la maquinaria resulta algo más aparatosa pero se basa en el mismo principio de funcionamiento. En estos casos se precisará siempre de una cámara frigorífica de grandes dimensiones para la conservación de los restos de animales hasta su cremación. La alimentación al proceso se realiza de forma mecánica mediante un cargador hidráulico que introduce los animales en el interior del horno sin necesidad de alguna intervención manual por parte de los operarios.

En el interior de los hornos crematorios, fabricados en material aislante, se instalan los quemadores que alcanzan los 800 °C. Finalmente, las cenizas resultantes se retiran de forma automática y los gases deben tratarse para lograr su total oxidación, posteriormente, se enfrían de forma rápida para evitar formar dioxinas y neutralizar los compuestos ácidos

formados durante la combustión y, finalmente, un filtrado para las partículas sólidas.

Por último, estas instalaciones incorporan sistemas de medición de emisiones en continuo para controlar la composición de los gases y poder comprobar que se cumple con la legislación vigente relativa a la incineración de residuos municipales.

17

La tendencia actual es contar con instalaciones de tipo medio o grande que den servicio a varias provincias o Comunidades Autónomas completas, ahorrando costes innecesarios en la duplicidad de las mismas. En este sentido, las últimas instalaciones puestas en funcionamiento han sido las de Cantabria, ubicada en el complejo medioambiental de Meruelo y, la de Albacete, ubicada en el municipio de La Roda.

3.1.3 Consentiment del propietari

En el cas que un veterinari i un propietari pactin l'eutanàsia del seu animal, és recomanable que el veterinari faci firmar al propietari una autorització en la qual s'incorpori el contingut de l'encàrrec en la forma més explícita possible juntament amb la previsió dels honoraris i despeses previsibles, a més de la forma i el temps pactat per al seu pagament, com també l'eventual meritació d'interessos per aquests conceptes.

Tot això s'explica en [l'article 26 del Capítol IV](#) del codi de normes deontològiques comuns a la professió veterinària a Catalunya on és declara la necessitat d'autoritzacions per eutanàsies.

Aquest article també afegeix que "Els Col·legis promouran la utilització de les autoritzacions per a intervencions quirúrgiques i per a eutanàsies, facilitant-ne un model als col·legiats".

A continuació adjuntem l'autorització per a eutanàsies que utilitzen al Hospital Clínic Veterinari de la UAB:

FORMULARI DE CONSENTIMENT PER EUTANÀSIES

Propietari o Persona autoritzada

Nom i cognoms: _____

Domicili: _____

Codi Postal i Població: _____

DNI: _____ Telèfon: _____

Representant legal²: _____

²si el propietari és menor de 18 anys, aquest document ha de ser signat, a més, pel seu representant legal i cal fer constar aquest fet al costat de la signatura

Dades de l'Animal

Nom: _____ Espècie: _____

Raça: _____ Edat: _____

Microxip passaport TSE tatuatge n^o _____

Altres marques: _____

Autoritzo el Sr/a _____ Col·legiat n^o: _____

per realitzar l'EUTANÀSIA en l'animal de la meua propietat o en custòdia que consta en aquest document. En cas de tractar-se d'un gos o un gat, declaro tenir coneixement que l'esmentat animal no ha mossegat ningú en els darrers 15 dies.

Així mateix autoritzo no autoritzo la realització de la necròpsia de l'animal consignat en aquest document

I per a que així consti, a prova de conformitat, signo a quest document a

Bellaterra, de de

(El Propietari o Persona autoritzada)

(El Representant legal, si s'escau)

És la meua voluntat que el meu animal pugui ser inclòs en el programa de donació de teixits i òrgans per transplantament i docència. I per a que així consti, a prova de conformitat, signo aquest document.

(El Propietari o Persona Autoritzada)

(El Representant legal, si s'escau)

3.2 Ètica veterinària

El desenvolupament de la medicina veterinària científica en el segle XX va coincidir amb l'arribada del positivisme i amb el distanciament de la ciència respecte a la ètica.

Per això, també es va ensenyar als veterinaris a veure la ciència lliure de valors i divorciades de les postures morals. La medicina, humana i veterinària, s'ensenyava majoritàriament com a ciència aplicada; la ciència anava cap a el reduccionisme en física, química i biologia molecular com un ideal, que a més a més deixava al marge el lloc de la ètica en medicina. I per això, tant en medicina humana com en medicina veterinària, durant la major part del segle XX, la ètica mèdica s'ha convertit en bona mesura en un assumpte d'ètica intraprofessional, que establia codis de conducta.

D'aquesta manera a principis del anys 80 , la AVMA (Associació Medica Veterinària Americana, 1982) va crear finalment un Comitè per benestar animal, el que va ser creat principalment més per una reacció davant la creixent pressió social internacional que per una autèntica reflexió moral.

Resumin, podem veure que diferents factors actuaven en contra de que els veterinaris anessin al cap d'una nova ètica pels animals:

- El primer era que la societat en general no demanava realment una nova ètica fins fa poc temps i no hi ha dubte que aquesta exigència finalment va ser desenvolupada només en les dos ultimes dècades.
- En segon lloc, si la societat en general no pressionava per aquesta ètica, els subgrups de la societat que utilitzaven els animals, i per tant, pagaven els serveis de un veterinari amb mes raó, tampoc ho feien. Curiosament, això va ser també així pels propietaris d'animals de companyia que en conjunt preferien centrar-se en el costat positiu de les interaccions humanes-animals.
- I tercer, la ideologia dominant que regia la ciència compartida en medicina veterinària servia per distanciar la medicina veterinària de qualsevol reflex sobre temes socials morals.

Hem de dir llavors que la medicina veterinària ha perdut la oportunitat de ser pioners mentre la societat desenvolupa el que hem anomenat la nova ètica pels animals? No creiem que sigui el cas.

Els punts claus estan clars: a la vegada que augmenta el estatus moral dels animals en la societat, també ho fa l'estatus social i la remuneració d'aquells on la seva professió es cuidar els animals: els veterinaris. A més a més la societat estava desitjosa, inclòs ansiosa de encarregar-li als veterinaris que asseguressin el benestar dels animals a la societat.

El model de benestar animal en la experimentació és una mesura que assegura canvis futurs en l'ús dels animals en altres camps, i que, en aquests camps també la societat

confiarà als veterinaris liderar una reforma racional, un lideratge que pot respondre als interessos socials a la vegada que beneficií tants als veterinaris com als animals. Els veterinaris estan compromesos professionalment amb el benestar dels animals i al mateix temps es donen compte de les realitats i les necessitats dels animals.

3.2.1 L'eutanàsia de conveniència

20

L'estrès i el dolor de matar animals sans (o la petició de fer-ho, tot i que ens neguem a fer-ho) és una de les parts més desmoralitzant de la consulta d'animals de companyia. De fet, aquest estrès és molt diferent qualitativament del que s'anomena normalment estrès ocupacional, perquè implica un conflicte fonamental entre les nostres raons per dedicar-nos al treball amb animals i el que realment estem fent o se'ns demana que fem. Aquest estrès afecta no només als veterinaris sinó també als treballadors de les associacions de protectores d'animals i els funcionaris de control animal.

La única forma de reduir l'estrès moral és mitjançant una acció moral que estigui dirigida a eliminar la pràctica que provoca un augment d'estrès, és a dir, qualsevol veterinari o treballador humanitari preocupat per l'eutanàsia de conveniència ha de fer tot el que pugui per eliminar-la.

Degut a aquest aspecte, als treballadors del control animal els hi agradaria que els seus treballs desapareguessin. El fet de continuar realitzant aquests treballs moltes vegades els porta a que es vegin derrotats per l'estrès moral i finalment abandonin el camp o que la seva salut física o mental es deteriori per l'estrès.

Per un veterinari, una manera d'intentar reduir l'estrès després de realitzar una eutanàsia es troba el suport en els seus familiars i amics, però quan es tracta d'una eutanàsia de conveniència aquest suport no el troba. No és satisfactori arribar a casa i dir habitualment a la nostra família: "Avui he matat a un gos encantador".

La petició recurrent d'eutanàsia de conveniència es probablement psicològicament, el tret més pernicios i desmoralitzant de la consulta d'animals de companyia.

Cas real: "Un client sol·licita que es practiqui l'eutanàsia després de la seva pròpia mort"

L'esposa d'un client habitual arriba a la consulta del veterinari demanat l'eutanàsia del seu sheltie de 3 anys sa i amb bon comportament. El gos era del seu marit el qual acaba de morir. El seu home va demanar que després de la seva mort se li practiqués al gos l'eutanàsia i la cremació perquè les cendres es poguessin escampar junt amb les seves a les muntanyes. La seva esposa no li agraden els gossos i no els vols.

El veterinari hauria de complir amb aquesta acció?

L'eutanàsia en aquest cas no només és qüestionable moralment si a l'animal es refereix, sinó que desgasta extremadament el benestar moral i psicològic del veterinari.

En aquest cas, hi ha un aspecte addicional i primordial. El propietari del gos en vida no va demanar directament al veterinari que li practiqués l'eutanàsia a l'animal en el cas de que ell morís. Si hagués sigut així, el veterinari segurament s'hagués negat i hagués intentat pregar per la vida de l'animal.

El veterinari que va rebre aquest cas és evident que s'hi va negar ja que no estava en cap obligació directa de practicar-li eutanàsia a l'animal.

Llavors l'esposa tenia dos opcions: intentar trobar un altre veterinari que complís els desitjos del seu marit o preguntar-li al propi veterinari si es justificable desobeir la última voluntat del seu marit encara que sigui irracional.

Confiam en que la explicació del veterinari li permetés a la esposa resoldre el gran dilema, és a dir, eutanasiar al gos o trencar la seva promesa.

3.2.2 Gestió orientada al client

Un dels punts rellevants que volem tractar en aquest treball és el paper que representa el veterinari, no només a l'acte d'eutanasiar l'animal proporcionant-li un benestar durant tot el procés, sinó també la comunicació i orientació al propietari. És important informar-los correctament ja que, d'aquesta manera, sàpiguen estar a l'altura de les circumstàncies quan s'hagin de prendre decisions eutanàsiques per els seus animals.

La pràctica de l'eutanàsia és un acte complex perquè suposa una decisió irrevocable, suposa un punt final a la relació amb el pacient, i requereix una preparació del propietari perquè prengui la millor decisió per el seu animal.

El vincle i el tipus d'interacció entre el propietari i el pacient són aspectes que el veterinari ha d'entendre. Ha de saber escoltar, aconsellar i acompanyar al propietari durant tot el procés. És important que ho faci des del punt de vista professional però també des del punt de vista humanitari, és a dir, comprendre com a persona humana, la situació en que es troba el propietari.

Quan parlem d'acompanyament del propietari no consisteix només en recomanar l'opció d'eutanàsia. Es tracta d'analitzar el cas, tots els seus matisos i aconsellar al propietari perquè prengui la millor decisió. S'ha de valorar els pros i els contres, percentatges d'èxit de l'intervenció quirúrgica o del tractament, capacitat adquisitiva del propietari, etc. Un cop aconsellat pel veterinari, si el propietari decideix, entre totes les opcions, la d'eutanàsia, el professional ha d'acompanyar-lo també durant el procés de pèrdua i dol.

El compliment d'aquest procediment d'acompanyament i apropament al propietari és fonamental perquè no hi hagi patiment psíquic de l'animal, perquè el propietari l'acompanyi fins a la sedació completa i per clarificar algunes qüestions crucials.

El veterinari es troba amb tot tipus de propietaris, és a dir, amb tots tipus de diverses opinions sobre la mort induïda d'un animal. Entendre, aconsellar i tractar específicament cada circumstància i persona és un aspecte no menys important que el de realitzar una bona eutanàsia.

- Molts propietaris creuen que no es pot intervenir al curs natural de la vida, creuen que la mort no es decideix. Però decidint la mort natural, no s'està determinant també, de manera indirecte, una específica manera de morir? Aquesta "mort natural" es produirà només perquè la persona ha concedit a aquest tipus de mort l'autoritat i el protagonisme.

Quan hi ha gran patiment de l'animal s'ha de saber i fer entendre al propietari que significa "morir millor", explicar i argumentar la diferència entre un mort no intervinguda, dolorosa i llarga (eutanàsia passiva) o una mort provocada, ràpida i sense patiment (eutanàsia activa). L'objectiu del veterinari no és convèncer al propietari de que es porti a terme l'eutanàsia sinó recordar que la finalitat ha de ser el benestar de l'animal. Ha de respectar en tot moment (tot i no compartir) les creences personals del propietari, ja que ell és qui emet l'última decisió.

- Per altra banda, hi ha propietaris que creuen que la decisió està en mans del veterinari. És erroni pensar així, ja que el responsable directe de l'animal és el propietari i és el que té l'última paraula. L'únic paper que li pertany al veterinari és el d'aconsellar clínicament en base als seus coneixements científics i la seva experiència en el sector.

Saber comunicar males notícies, fer-ho en un ambient de intimitat, amb un llenguatge entenedor i amb la delicadesa oportuna, és una altra d'aquelles habilitats que exigeix una actitud ètica en l'exercici de la professió. Saber comprendre el dolor que experimenta una persona al perdre al seu animal de companyia, i saber-lo acompanyar des de la visió de la mort que té el propietari, forma part de la professionalitat del veterinari i es part del seu treball.

La manera en que s'efectuï tot aquest procés determinarà que un propietari decideixi tornar a conviure amb un animal o bé que ho eviti per tots els mitjans possibles per estalviar-se el patiment de fer una decisió tan complicada com la de posar fi a la vida del seu animal de companyia.

3.2.2.1 Conseqüències d'una mala gestió

- Vivenciar una mala mort de l'animal, suposarà una negativa per tornar a tenir un animal al seu càrrec, i el veterinari perd un client per sempre.
- Una falta de suport, un tracte fred o falta de delicadesa alhora de comunicar la notícia, pot provocar que el propietari estigui decebut de la feina del professional i en busqui un de nou.
- Formar-se una opinió de la ciència veterinària a partir d'un mal exemple, no afectarà només a la professió sinó a la qualitat de vida dels animals de companyia ja que es veurà disminuïda la seva probabilitat de trobar propietari.
- Una mala gestió de l'eutanàsia en l'aspecte de dol i de saber afrontar la pèrdua pot arribar a suposar problemes en la salut del propietari.

3.3 Paper del veterinari

Una reflexió del veterinari i el seu equip s'ha de dur a terme en qualsevol cas d'eutanàsia. Des de l'inici del procés, la comunicació de males notícies, la reflexió, l'acompanyament, fins al trasllat del cadàver a d'existir sempre la convicció per part del veterinari que s'ha escollit la millor opció pel benestar de l'animal.

La convicció de la pràctica eutanàsica i l'assumpció de la complexitat estètica, social i ètica econòmica que comporta és un acte clínic de qualitat, bo, i mai en absolut és un fracàs de la ciència veterinària.

El veterinari va estudiar la seva carrera per curar, salvar i ajudar als animals a viure amb qualitat, i no sempre s'assumeix que forma part de la seva professió matar animals, tot i que la seva finalitat sempre vetlla pel benestar animal. Aquesta és una de les batalles més complicades que ha d'aprendre a guanyar un veterinari.

Per això la qüestió d'eutanàsia suposa també un procés de reflexió sobre:

- Ètica personal: La pròpia noció de la mort que un té es traduirà a la comunicació conscient o inconscient que ofereix als seus clients i pacients.
- Ètica professional: La proposta d'una eutanàsia no es pot realitzar sense el convenciment de que s'està prenent la millor de les opcions per l'animal. Freqüentment l'eutanàsia no serà la opció econòmica que més interessi al veterinari. Es perd a curt termini un client i es priven d'uns diners extra que un tractament per l'allargament de la vida de l'animal segur que els proporcionaria. Per altra banda, els veterinaris vetllen per el benestar animal i

haurien de practicar l'acte eutanàsic quan creuen que és el més recomanable per mantenir una bona qualitat de vida per l'animal.

- Ètica organitzativa: El esperit de professionalitat es transmet a tot l'equip de la clínica.

Cas real: l'ètica de matar animals sans

24

Pregunta:

Els veterinaris es neguen a practicar l'eutanàsia en un animal de companyia quan la raó per eutanasiar és que el propietari ja no el necessita ni desitja la seva companyia. Molts animals de treball, per altra banda, es maten quan ja no poden treballar o quan ja no aporten beneficis. En què s'ha de basar la decisió per conservar o eutanasiar l'animal?

Resposta:

La resposta a aquesta pregunta no es troba en la nostra ètica social de consens, que principalment guarda silenci en aquest assumpte de dret a la vida pels no humans. Per això aquestes decisions es deixen en mans de l'ètica personal dels veterinaris, a la seva opinió sobre el que està bé i el que està malament, el bo i el dolent, la justícia i la injustícia, de tot allò que fa referència als animals. Què passa amb un animal sa que no està patint? Quins principis poden guiar a un veterinari competent? No crec que cap de les consideracions mencionades a la pregunta donin una guia moral adequada pel veterinari. En la medicina veterinària, l'obligació primordial és vers l'animal més que cap al propietari, i part primordial de la feina d'un veterinari és salvar vides. Anar en contra dels compromisos morals propis dona el que anomeno com estrès moral, que sorgeix de la discordança entre el que un creu que ha de fer i el que realment està fent. L'estrès moral deteriora bastant en benestar físic i mental, alhora que la satisfacció laboral. Per un veterinari, només és una bona raó per eutanasiar l'animal, si així es millora el patiment.

Per això, per un professional mai hi ha una bona raó per matar un animal sa. Així doncs, s'han de buscar alternatives a la mort, com per exemple les adopcions. I per aquells veterinaris que, sota la seva ètica personal, no veuen la vida de l'animal com allò que moralment necessita preservar-se, el tema està clar: els animals poden matar-se a instàncies del propietari. La única qüestió per aquests és assegurar que la mort sigui ràpida i indolora.

3.3.1 Comunicar males notícies

Donar males notícies és un habilitat que requereix: empatia, atenció i confiança. S'ha de ser conscient que produeix sempre un estat de pena i tristesa a la persona que les rep, però la manera en que es comunica ajudarà al client a portar-ho de la millor manera per assimilar aquestes males notícies.

És difícil transmetre males notícies, no es senten còmodes ni els clients ni els professionals. Els veterinaris es senten insegurs perquè no estan acostumats a manejar aquestes situacions, o poden tenir por a no tenir resposta a totes les preguntes que realitzin el propietari, això succeeix especialment als veterinaris i personal més jove, és a dir, aquells amb menys experiència. El temor a ser acusat culpables de la situació o a no saber com actuar davant la reacció del propietari són altres aspectes pels quals el veterinari haurà d'estar preparat.

Per augmentar el nivell de seguretat, poques coses ajudaran més que tenir el convenciment que s'ha fet tot per l'animal i que l'eutanàsia és la solució més adient per el pacient en concret.

En les situacions en que es presenta a la clínica un cas terminal, el propietari mai està preparat per rebre males notícies. En aquestes situacions els exàmens i les proves diagnòstiques s'han de fer acuradament i no comunicar les sospites de forma brusca. Se li ha de donar temps al propietari per assumir i entendre allò que li volem transmetre.

Recomanacions per una bona comunicació de males notícies:

- Un dels papers del veterinari és expressar i insinuar al propietari la preocupació i consideració per la condició del animal, mitjançant gestos per demostrar aquesta inquietud, mentre acaricia l'animal. Utilitzant el to de veu i la mirada. Sempre referir-se al animal pel seu nom, mai dir gos o gat.
- Explicar de manera clara, coherent i comprensible la situació. Quan el propietari es troba en aquestes situacions es probable que no escolti o entengui malament el concepte, per tant, ser clar i concís en les apreciacions es de rigorosa importància. Es recomanable escriu-les per la seva millor comprensió.
- Usar les paraules adequades per intentar alarma el mínim possible; evitar paraules emotives com càncer, és més agradable dir massa o creixement, ja que el propietari pot tenir un coneixement previ degut a una experiència personal traumàtica al seu entorn, sobretot amb el càncer.
- Parlar lentament, sense pressa, oblidant altres consultes pendents. Fer pauses per permetre preguntes així com provocar-les amb el nostre to.

- Contemplar qualsevol opció realista a l'eutanàsia, informant als propietaris dels "costos" en benestar animal, tensió a la família i costos financers.
- Donar temps per reaccionar sobre la notícia rebuda i no pressionar perquè el propietari prengui decisió sobre l'eutanàsia quan encara es troben en estat de xoc i atordits.
- No fer prediccions exactes sobre les expectatives de vida, tot i que els clients pressionin en aquest sentit.
- No fer sentir culpables ni responsables al propietari que porta un animal en les últimes fases d'una malaltia terminal, tot i el sentiment de frustració per part del veterinari.
- Donar temps per assimilar la notícia i per avisar o consultar amb altres membres de la família. Les decisions precipitades poden donar lloc a dubtes devastadors i autorrecriminacions.

Per desgràcia no sempre després d'una bona actuació hi ha un èxit, perquè per molt bon treball que hagi fet el veterinari a l'hora de comunicar la mala notícia, és l'altra part, el propietari, qui acabarà de decidir com finalitza la situació. Es possible que molts propietaris es posin a la defensiva i el veterinari ha d'estar preparat per qualsevol reacció.

Cas real: Clients que insisteixen en continuar un tractament a un gos molt dèbil amb càncer:

Pregunta:

El veterinari ha estat tractant amb quimioteràpia un gos cocker spaniel de vuit anys amb limfosarcoma durant nou mesos. Encara que la resposta inicial al tractament va ser bona, el gos ara està apàtic, no respon a intervencions terapèutiques, està extremadament prim i presenta anorèxia. Els propietaris volen seguir amb el tractament, i es senten indignats davant la proposta de l'eutanàsia. És ètic continuar el tractament en aquestes condicions?

Resposta:

Una vegada més, al veterinari li toca defensar l'animal i vetllar pel seu benestar. Però aquesta vegada per un tipus d'egoisme diferent per part del propietari: no està disposat a "deixar marxar" la seva mascota.

Per sort, no és un cas que es doni molt freqüentment, sobretot si el veterinari ha fet la seva feina preparatòria correctament. S'hauria de fer entendre al propietari que la preocupació del veterinari pel pacient és més que per prolongar la vida de l'animal, per vetllar pel seu benestar, i disminuir el patiment. S'hauria de fer entendre que és la

qualitat de vida, aplicada als animals. Si el client de veres rebutja l'eutanàsia, llavors el veterinari ha de procurar fer tot allò per minvar el patiment de l'animal, tant com sigui possible.

3.4 Situacions especials

27

La pèrdua de vida d'un animal de companyia sempre és una situació angoixant, però hi ha certes situacions les quals requereixen un tractament especial.

El concepte de mort en el nen

Freqüentment la primera experiència de pèrdua per la mort d'un ser estimat, la pateix el nen amb la mort del seu animal de companyia. És molt important la comunicació amb els pares perquè el nen compregui el consell del veterinari i la decisió final dels seus pares. Pot ser una bona ocasió per preparar al nen al inevitable moment de la mort.

Utilitzar un llenguatge adequat segons l'edat del nen i fer una explicació adient i clara perquè pugui entendre el millor possible que el fet d'eutanasiar l'animal és la millor solució.

Assumir la mort, plorar i expressar la tristesa són actes que ajudaran al nen a entendre el concepte de mort, a saber viure amb aquesta primera pèrdua i a la seva superació. Aquest aprenentatge resultarà clau per les properes futures relacions del nen amb les mascotes. Una bona manera és recordar el temps feliçment compartit amb l'animal. No es recomana convertir-lo en tema "tabú" i portar al gos a l'oblit.

Després de viure una circumstància dolorosa, no es sensat precipitar-se a comprar un nou animal de companyia fins que s'hagi completat el procés de superació. És el nen qui orientar en quin moment està preparat per tenir una nova mascota.

La convivència responsable d'un animal de companyia i un nen té diferents passos: entendre que l'animal és un ser amb vida, amb capacitat comunicativa, sensitiva i també, per tant, amb capacitat de patir i morir.

Persones de la tercera edat i discapacitats

Quan el propietari és una persona de la tercera edat, la mort de l'animal suposa una doble conseqüència: el dol i la tristesa per la pèrdua i la ruptura dels hàbits rutinaris (ex: treure a passejar el gos cada matí). A més a més, en molts casos l'animal pot ser una peça clau per a la seva companyia, responsabilitat i vida social provocant amb la seva mort, el retorn a la soledat. Subratllar i explicar de manera correcta i clara que la

decisió d'eutanàsia és la millor per la vida de l'animal i no allargar-li el patiment pel fet del temor a la soledat o al canvi de vida per part del propietari.

Per això en aquestes circumstàncies, contràriament a les dels nens, seria aconsellable comprar o adoptar un animal de companyia el més aviat possible. Sempre recordant que la nova mascota, no és una substitució de l'anterior.

Un altre aspecte a considerar és que no són sempre capaços ni econòmicament ni físicament d'ocupar-se d'un tractament prescrit per el veterinari. I tant un com l'altre haurà de visualitzar aquesta realitat i tenir en ment l'opció d'una possible eutanàsia.

Uns altres motius que porten a la persona de la tercera edat a demanar l'eutanàsia del seu animal és la obligació d'absentar-se durant llargues temporades degut a hospitalització, canvi de residència, o noves complicacions físiques degut a la seva malaltia. En aquest cas el veterinari, compromès amb el propietari i vetllant per el benestar de l'animal, ha de considerar totes les opcions possibles, i com a penúltima l'eutanàsia, abans que l'abandonament.

Amb els discapacitats ens trobem davant d'una altra situació especial, ja que l'acte eutanàsic provocarà un canvi radical a la seva vida quotidiana i entrem al dilema si és millor el procés paulatiu de degeneració o la mort induïda. En aquests casos la decisió no només és entre el veterinari i el propietari, sinó també el psicòleg o tutor. Serà recomanable adquirir un nou animal de companyia el més aviat possible, igual que en el cas de les persones grans.

3.5 Motius per a realitzar l'eutanàsia

Tots els nostres esforços per aconseguir el benestar animal ho fem quan l'animal està en vida però també ho hem de fer fins als últims segons abans de la seva mort. Sempre hi ha una discussió científica i ètica al voltant de l'eutanàsia. Cada discussió augmentarà els coneixements i la prudència per aplicar l'eutanàsia els menys casos possibles, sempre de la millor manera i sempre i quan no existeixi dubte de que és tracta de la millor opció.

L'eutanàsia sempre és un acte difícil, la irreversibilitat per una part i el disgust ens col·loquen en una situació incòmoda i els veterinaris es senten frustrats. Es probable que, fins i tot, davant d'una malaltia incurable, un tractament difícil o en casos terminals sigui difícil decidir-se per l'eutanàsia. Fer-ho bé i per el bé de l'animal és l'única sortida per convertir la batalla en victòria.

Hi ha persones que decideixen abandonar l'animal amb l'esperança que trobi un nou propietari, però aquest és el pitjor camí a seguir. La majoria de les vegades l'animal pateix una mort lenta, plena d'angoixa i dolor.

Plantejar correctament quin tipus d'animal deixarem a una protectora, ja que un animal que durant tota la seva vida ha estat molt mimat per una dona gran, les capacitats d'adaptació al nou centre seran realment complicades.

Mai l'eutanàsia serà la primera opció. Primer s'analitzaran totes les opcions i es descartaran si no són eficaces, deixant per últim la mort induïda.

3.5.1 Protocol per la presa de decisió

- Podrà mantenir una qualitat de vida acceptable?
- Existeix cap lloc amb desitjos d'adoptar el pacient un cop recuperat, tot i les discapacitats i tractaments posteriors?
- Existeixen possibilitats reals (físiques, tècniques, econòmiques) de subministrat tractaments, allotjaments, aliments i cobrir totes les necessitats que puguin permetre un benestar físic i psíquic?
- L'animal és inofensiu per les persones o altres animals?

Si la resposta alguna d'aquestes preguntes és NO, l'eutanàsia és una alternativa vàlida.

Enquestes

4.1 Enquesta a propietaris

Aquesta enquesta ha estat formulada a persones que tinguin o hagin tingut animals de companyia o simplement estiguin interessats en els animals.

Encarada en el tema de l'eutanàsia, el que hem pretès mitjançant aquesta enquesta ha sigut valorar quina és la opinió sobre el tema en persones que ho han viscut directament o en altres que simplement ens poguessin donar la seva visió.

El nombre d'enquestats ha sigut igual a 100, amb una franja d'edat dels 20 als 50 anys.

1. Tens o has tingut algun animal de companyia?

- Si
- No

2. Quin/s animal/s tens?

- Petit mamífer (hàmster, conillet d'indies,...)
- Gat
- Gos
- Rèptils
- Aus

- Altres

3. En quin/s cas/os portes l'animal al teu veterinari

- Quan és un cas evident de malaltia
- Davant algun canvi en el seu comportament
- Per control rutinari
- Mai

4. Ha patit el teu animal alguna malaltia greu?

- Si
- No

5. Has considerat l'eutanàsia com a opció?

- Si
- No

6. Referent a l'eutanàsia, en quin/s cas/os l'aplicaries?

- Està malalt i no puc pagar el seu tractament
- Ja no puc cuidar d'ell
- L'animal és molt vell
- Ha crescut més del que esperava
- No el puc mantenir econòmicament
- Està patint
- És agressiu
- Té una malaltia incurable
- Altres

7. Si el teu veterinari diagnostica una malaltia incurable al teu animal, què faries?

- Decideixo cuidar-lo fins que es mori
- Decideixo cuidar-lo sempre i quan no estigui patint
- L'eutanasio
- El dono en adopció
- Altres

8. Per quin motiu no eutanasiaries al teu animal?

- Va en contra dels meus principis
- És massa car
- Tinc un vincle molt fort amb la meva mascota
- Crec que el veterinari exagera
- Altres

9. En el moment de l'eutanàsia, què preferiries?

- Assistir-hi, per tal d'acompanyar l'animal fins al final
- Acomiadar-me abans i evitar el moment de la mort
- Evitar el moment de l'eutanàsia, però veure'l un cop mort
- Altres

10. Què és el que voldries fer després de l'eutanàsia?

- Incineració individual
- Incineració col·lectiva
- Emportar-te'l i enterrar-lo
- Donar-lo a la ciència
- Cementiri d'animals de companyia
- Altres

11. Has decidit mai eutanasiar algun animal teu?

- Sí
- No

12. Te n'has penedit?

- Sí
- No

13. Per quin motiu has eutanasiat al teu animal?

- Estava malalt i no podia pagar el seu tractament
- Ja no podia cuidar d'ell
- L'animal era molt vell
- Va creixia més del que esperava
- No el podia mantenir econòmicament
- Estava patint
- Era agressiu
- Tenia una malaltia incurable
- Altres

14. Qui et va recomanar eutanasiar-lo?

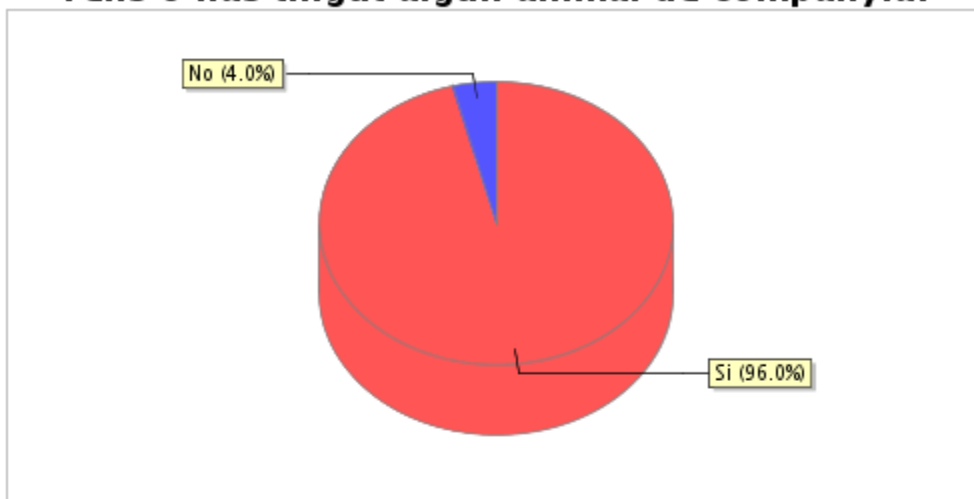
- El veterinari
- Familiars
- Amics
- Ho vaig decidir jo/la família
- Altres

15. En el cas que mai haguessis eutanasiat, el veterinari et va assessorar bé?

- Sí, em va explicar tot el que volia saber
- Sí, però no es va implicar en el meu cas
- No, no vaig estar satisfet/a
- Altres

4.1.1 Resultats obtinguts

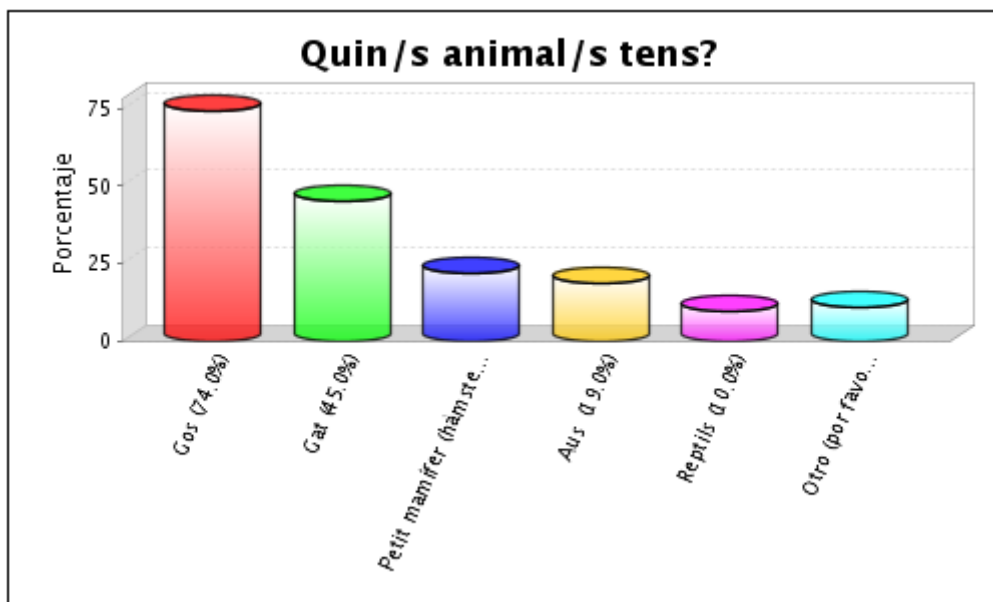
Tens o has tingut algun animal de companyia?

32

El 96 % dels enquestats van respondre que tenen o han tingut un animal de companyia al llarg de la seva vida.

Per altra banda, només el 4% de les persones han negat haver tingut mai cap animal a casa.

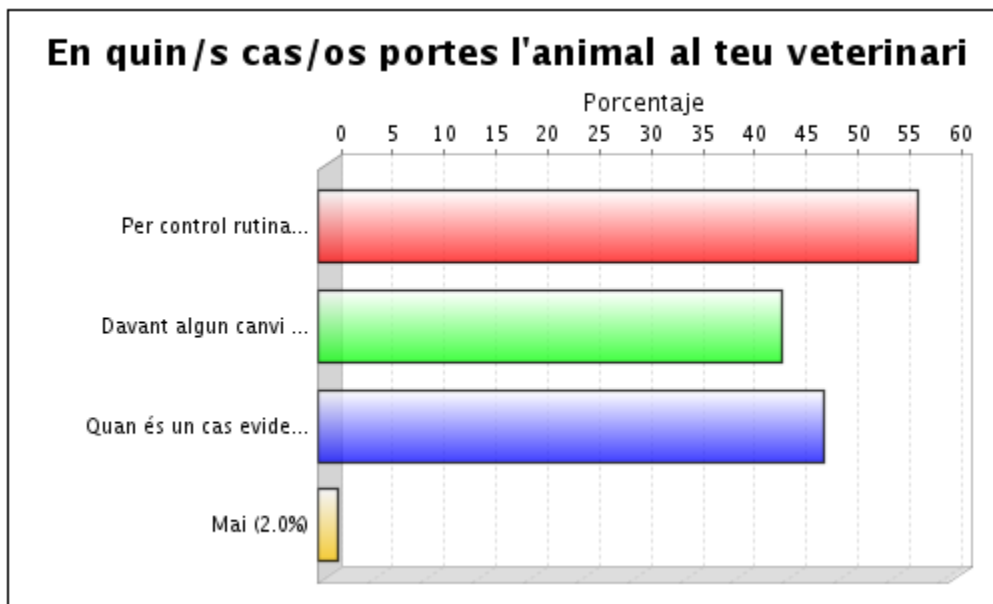

La majoria dels individus als quals se'ls hi ha realitzat aquesta enquesta han respòs que el gos (74%) és el animal més freqüent que habita a les cases de Catalunya.

En segon lloc hi trobem al gat (45%), en tercer lloc als petits mamífers (24%) (hàmsster, conillet d'índies, conill...), seguit per les aus (19%) i rèptils (10%) en últim lloc.

Com a altres opcions que els enquestats han escollit han sigut bàsicament els peixos i el cavall.

Es evident que els percentatges superen el 100%, deduïnt d'aquesta manera que a les cases hi podem trobar més d'un animal de companyia.

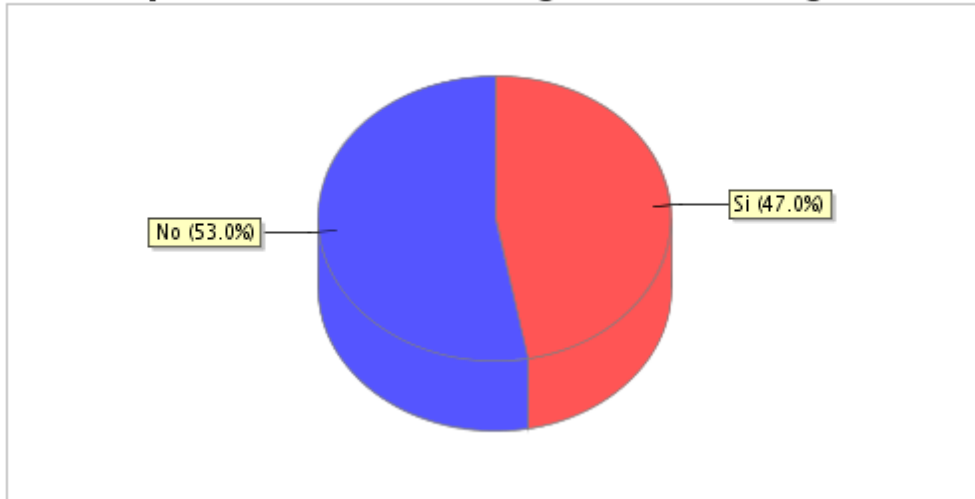
- Per control rutinari
- Davant algun canvi en el seu comportament
- Quan és un cas evident de malaltia
- Mai

L'objectiu d'aquesta pregunta era descobrir el motiu pel qual els propietaris porten l'animal a la consulta veterinària, i de manera indirecta amb quina freqüència ho fan.

Creiem que el nostre error ha sigut donar la oportunitat de triar més d'una resposta, perquè això ens ha limitat la verdadera deducció que volíem extraure d'aquesta pregunta: volíem saber quin ús fan els propietaris del servei veterinari i poder deduir d'aquesta manera si porten al seu animal amb molta freqüència o només en determinats casos greus, canvis de comportament, etc.

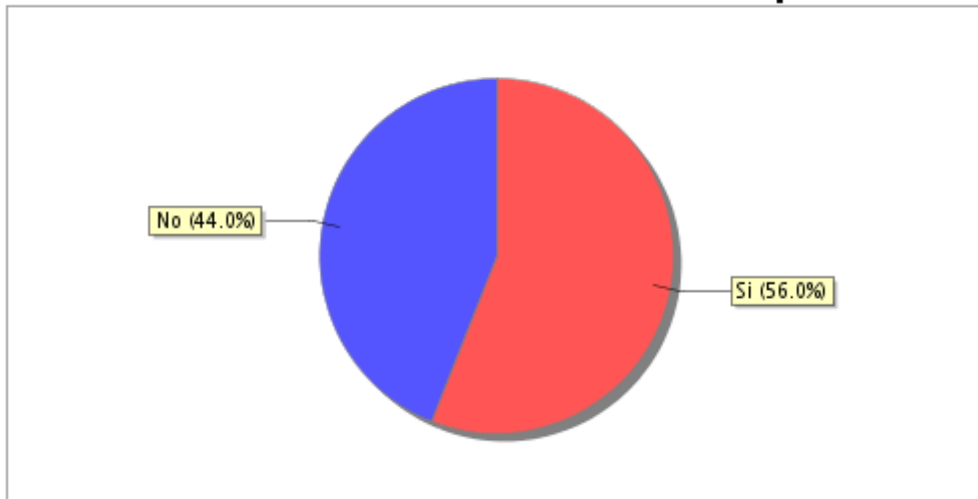
Observem així que el 56% dels enquestats porten al seu animal de manera rutinària al veterinari habitual, un 47 % ho fan en cas d'una malaltia evident, un 43% davant de canvis en el comportament de l'animal i un 2% no ho fan mai.

Ha patit el teu animal alguna malaltia greu?

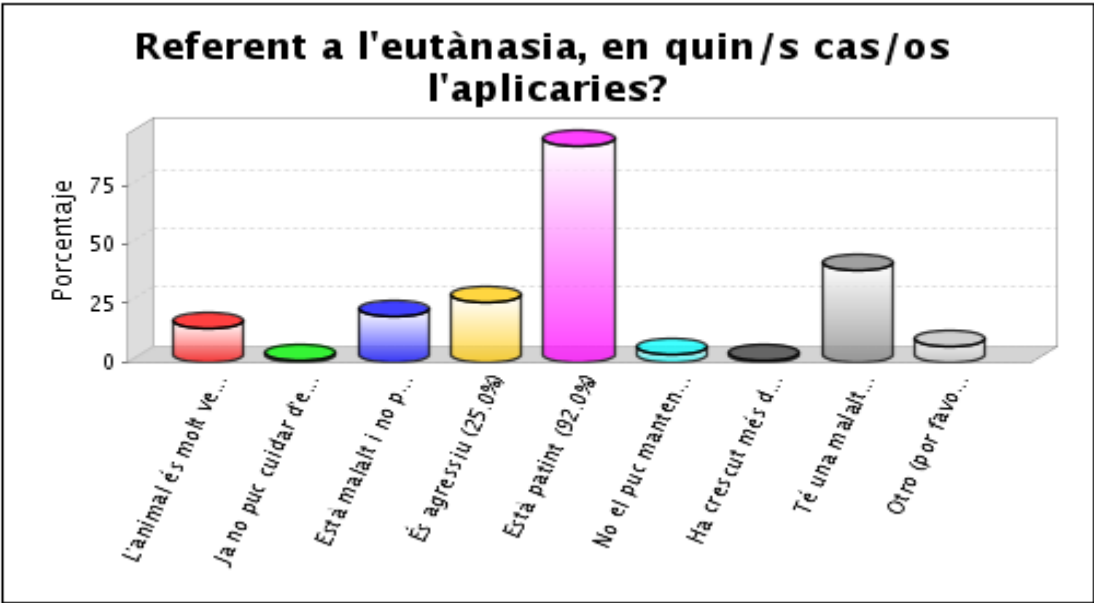
Per una banda, el 53% ha respòs que el seu animal no a patit una malaltia greu. Per altra banda el 47 % ha afirmat que el seu animal ha patit una malaltia greu. Aquesta informació ens es útil per a la següent pregunta.

Has considerat l'eutanàsia com a opció?

El 56% ha considerat l'eutanàsia com a opció, mentre que el 44 % mai s'ho han plantejat.

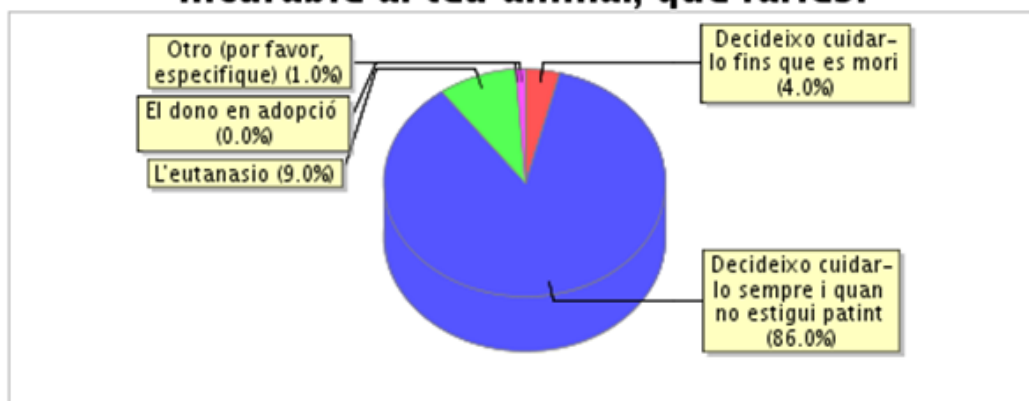
Entenem que dintre dels que han considerat l'eutanàsia com a opció, no només hi s'inclouen aquells casos on l'animal patia una malaltia greu, sinó també per altres circumstàncies que intentarem esbrinar a continuació.

- L'animal és molt vell
- Ja no puc cuidar d'ell
- Està malalt i no puc pagar el seu tractament
- És agressiu
- Està patint
- No el puc mantenir econòmicament
- Ha crescut més del que esperava
- Té una malaltia incurable
- Altres

Aquesta pregunta està formulada tant per aquells que s'han trobat en un cas on s'han plantejat l'eutanàsia com per aquells que mai si han trobat. La majoria afirmen que si l'animal esta patint decidrien eutanasiar-lo (92%). Seguidament observem que les persones es plantejarien l'eutanàsia si té una malaltia incurable(38%), està malalt i no puc tractar el seu tractament(18%), és agressiu(25%) o és molt vell(14%). Un percentatge minoritari es plantejaria l'eutanàsia en cas de no poder-lo mantenir econòmicament, de no poder-lo cuidar i que s'hagi més gran del que s'esperava. Les persones que han escollit l'opció "altres", han concretat plantejar-se l'eutanàsia quan es perd la qualitat de vida de l'animal. Entre ells, un ha especificat " Cap d'aquestes per separat, si té una malaltia incurable però no pateix no ho trobo justificat. <en canvi si està patint, és incurable i/o terminal, llavors si."

Si el teu veterinari diagnostica una malaltia incurable al teu animal, què faries?

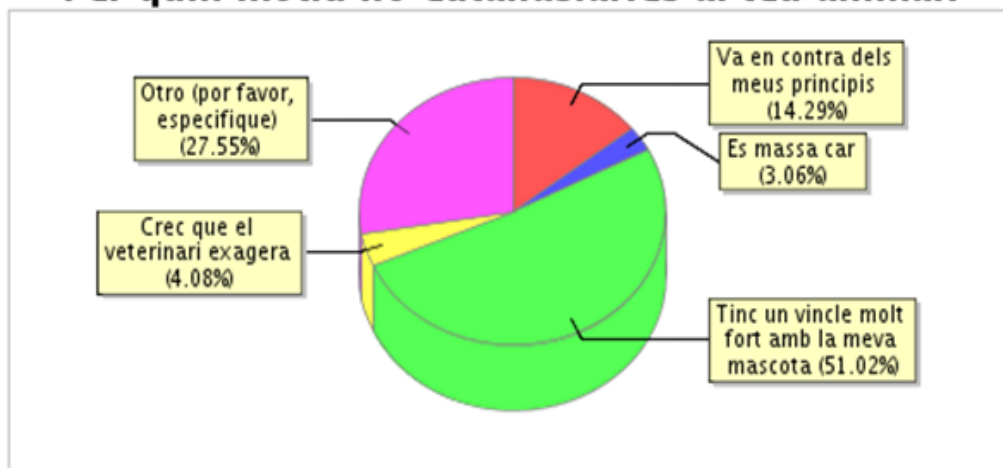
36

Un 86 % dels enquestats afirma que cuidaria l'animal sempre i quan no estigues patint. Mentre que un 4 % també el cuidaria però fins la mort. Un 9 % no esperaria que l'animal patís i l'eutanasiaria en el moment del diagnòstic.

Cap d'ells en un cas com aquest, decidiria donar-lo en adopció.

D'aquesta pregunta en poden extrapolar que els propietaris vetllen per sobre de tot el benestar de la seva mascota, tot i que un 4 % no tindrien en compte el patiment de l'animal, i preferirien esperar la mort natural.

Per quin motiu no eutanasiaries al teu animal?

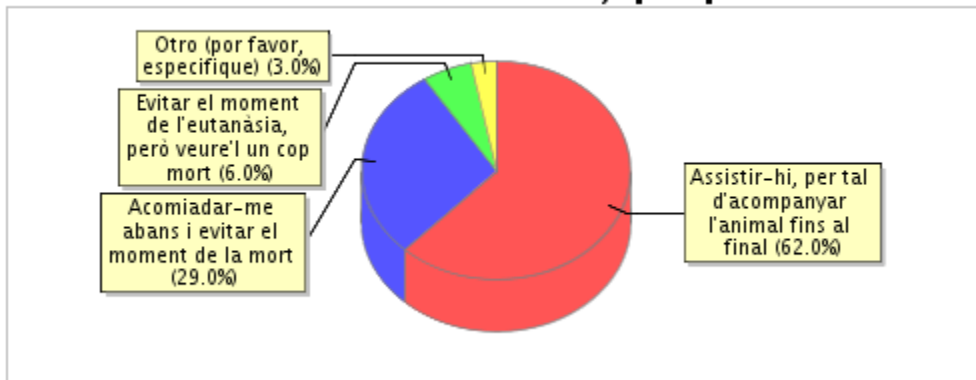

Un 51% dels propietaris enquestats no eutanasiaria per motius sentimentals, és a dir, perquè consideren que tenen un vincle molt fort amb la seva mascota. Per tant, en casos on l'eutanàsia seria la millor opció pel benestar de l'animal, el fet de tenir un vincle molt estret afecta negativament a l'animal, perquè el propietari no es vol separar de la mascota sota cap circumstància.

Un 14% afirma que l'eutanàsia és un acte clínic que no contempla, perquè va en contra dels seus principis. De manera que entenem que aquest 14% defensa la mort natural de l'animal, sense mediació per part d'un veterinari. Una minoria pensa que el veterinari exagera quan veu l'eutanàsia com a millor opció, i una altra petita part

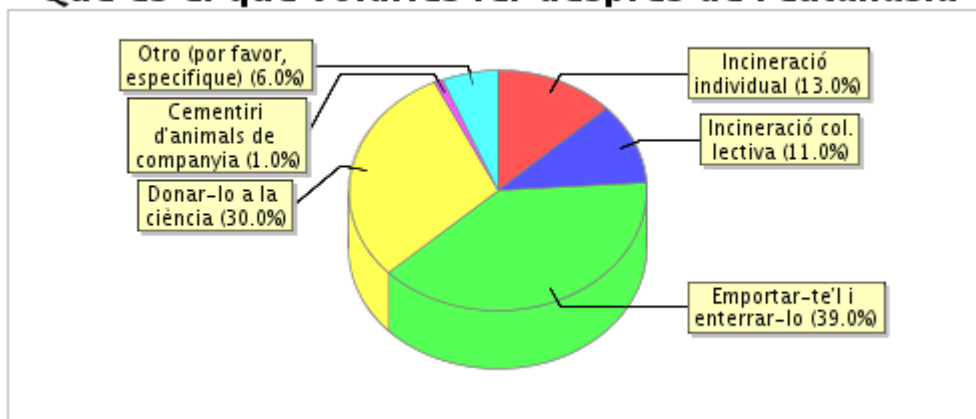
considera que l'eutanàsia és massa cara. El 27% restant ha especificat la seva resposta dient en la majoria de casos que no eutanasiaria sempre i quan hi hagués altres opcions mèdiques i l'animal no estigués patint. És a dir, que si hi hagués coses a fer, les provarien totes fins que s'esgotessin les possibilitats. També hi ha uns quants enquestats que comenten que el vincle emocional pot fer retardar el moment de l'eutanàsia, però que si és el millor per l'animal s'ha de fer.

En el moment de l'eutanàsia, què preferiries?

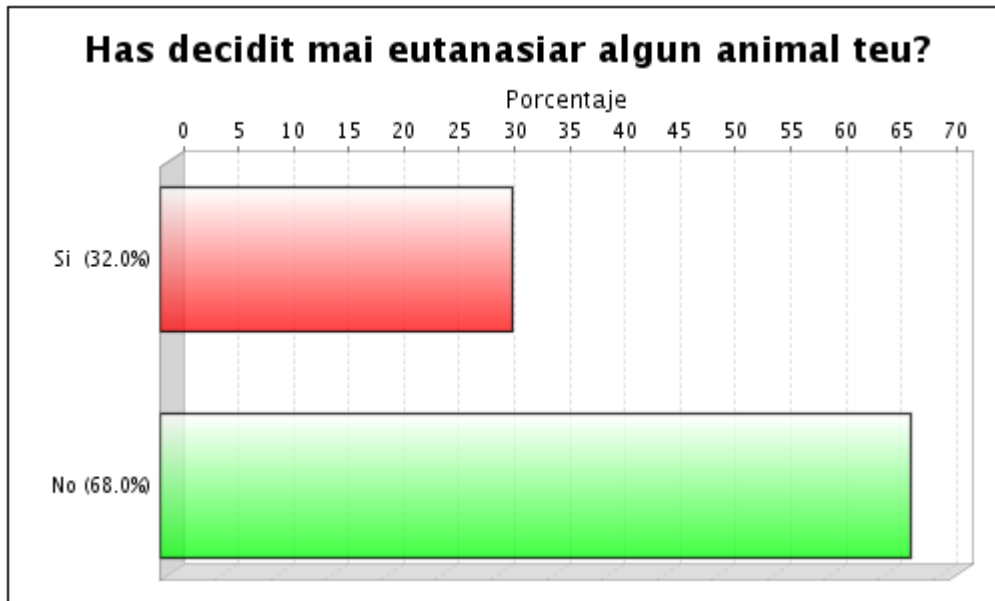
Hem plantejat als enquestats que si finalment decidissin eutanasiar, què preferirien fer en l'acte eutanàsic. Una majoria (62%) voldrien estar presents en tot moment, per tal d'acompanyar l'animal fins al final. Podríem deduir d'aquesta opció, que els propietaris farien un acte altruista pensant únicament en el bé de l'animal. El 29% obviarien presenciar el moment de la mort, acomiadant-se d'ell en els moments previs. Un 6% tampoc voldria presenciar aquest moment, però en canvi el voldrien veure després. Considerem que en aquests dos últims casos el propietari no pot afrontar aquesta situació, tot i que l'acompanyament fins al final de la vida és el millor per l'animal.

Què és el que voldries fer després de l'eutanàsia

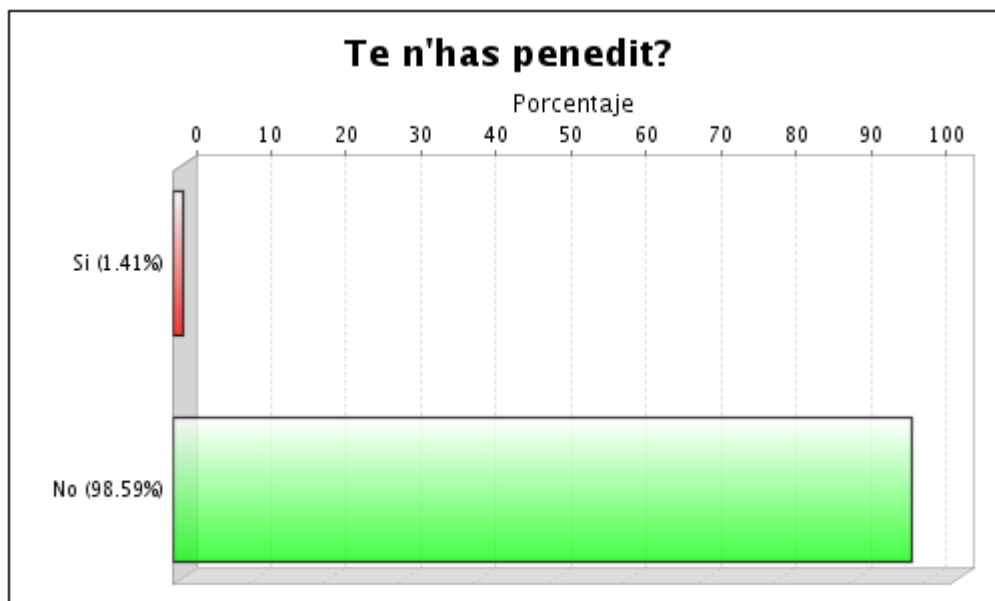

El 39 % decidiria emporta-se'l i enterrar-lo ell mateix, mentre el 30 % escolliria donar-lo a la ciència. Un 24% prefereix la incineració; un 13% de manera individual i la resta realitzaria una incineració col·lectiva. Només un 1% l'enterraria a un cementiri

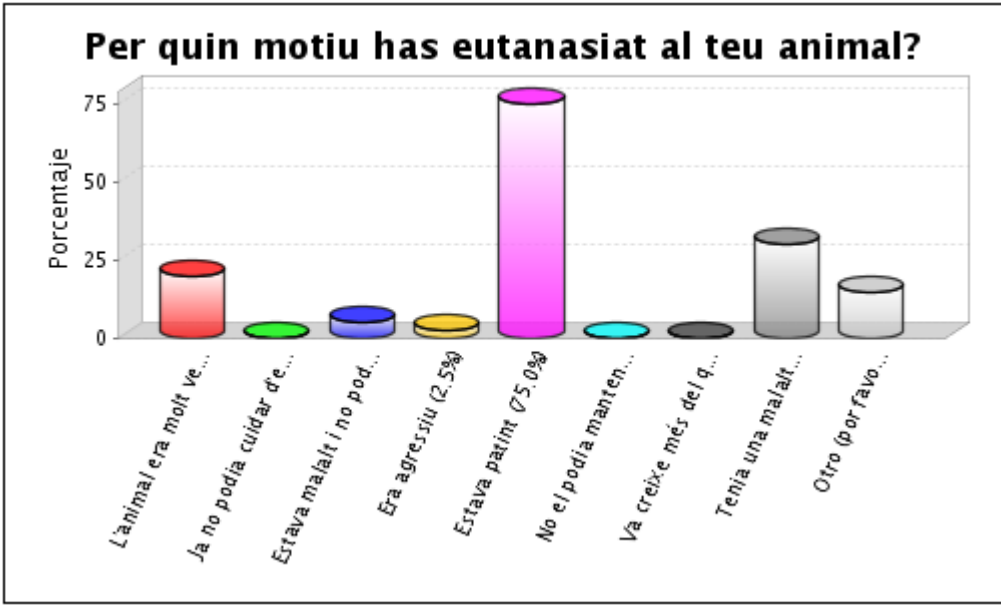
d'animals de companyia. El 6% restant afirma no tenir cap mena de preferència en la gestió del cadàver, escollint aquella opció més econòmica.

A partir d'aquest punt ja ens dirigim directament amb aquelles persones que han patit un procés d'eutanàsia. Com s'observa en aquest gràfic la majora part no ha decidit eutanasiar en cap ocasió. Cal remarcar que aquesta enquesta ha estat resposta majoritàriament per un rang d'edat entre 20- 30 anys, de manera que en molts casos no són ells els responsables de l'animal i, per tant, no tenen tan poder de decisió sobre l'animal.

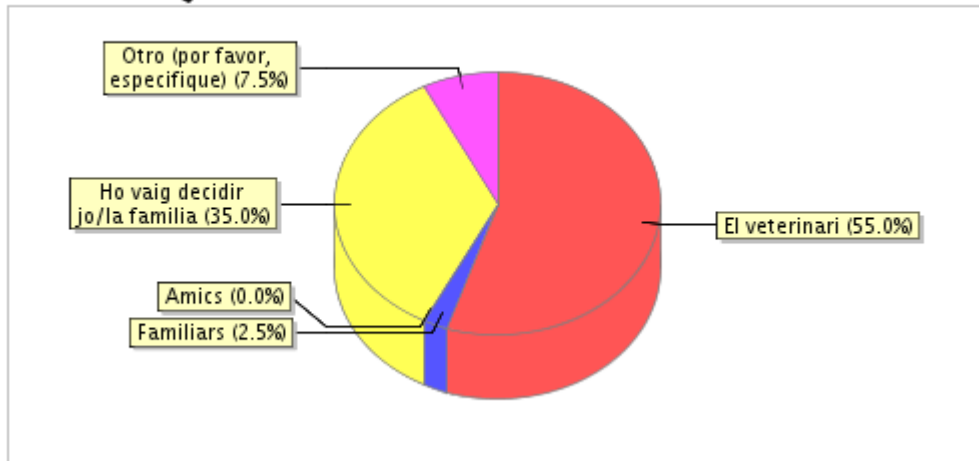

Els enquestats que van decidir eutanasiar el seu animal creuen haver escollit l' opció correcta. Aquesta dada ens fa pensar que el veterinari ha fet un bon treball en l'assessorament.

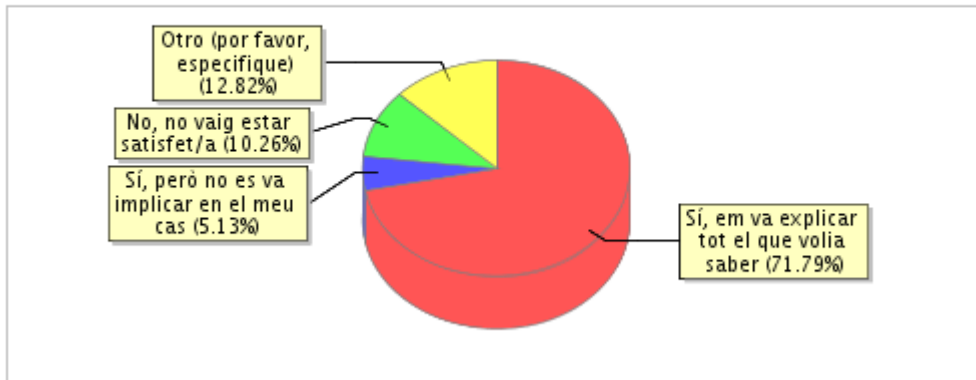
En gràfics anteriors hem pogut anar veient que els propietaris donen molta importància al benestar de la seva mascota, i quan se'ls hi plantejava el cas hipotètic d'haver d'eutanasiar, la majoria responien que ho farien si la qualitat de vida de l'animal es veia disminuïda. Doncs bé, en aquesta pregunta hem pogut constatar que realment la majoria (75%) dels enquestats van optar per l'eutanàsia en el moment que l'animal va començar a mostrar signes de patiment, la segona opció més votada és si l'animal té una malaltia incurable (28%), igual que vèiem en el cas hipotètic. En canvi, les següents opcions han tingut resultats diferents en el cas hipotètic i en el cas real, augmentant el percentatge en el cas d'animals geriàtrics, i disminuint en el cas d'animals agressius, probablement perquè no s'han trobat amb aquest cas. Volem remarcar que mentre que en el cas hipotètic un 18% eutanasiarien en cas que no poguessin pagar el tractament, observem que en el cas real només un 2% ha eutanasiat per aquest motiu. Deduïm que prefereixen buscar alternatives abans que provocar una mort induïda.

Qui et va recomanar eutanasiar-lo?

La meitat de les persones van ser orientades per part del veterinari i un 35% ho van decidir amb la família o ells mateixos. Des del nostre punt de vista, l'ideal és que el veterinari doni assessorament però la decisió final només és del propietari. Tal i com observem al gràfic, deduïm que moltes persones necessiten una primera recomanació per part del veterinari ja que ells degut al vincle afectiu no són capaços de veure el estat real de l'animal.

En el cas que mai haguessis eutanasiat, el veterinari et va assessorar bé?

Com podem comprovar, en un 77% dels casos, els propietaris estan satisfets pel que fa a l'assessorament del veterinari, encara que d'aquests, un 5% esperaven que el veterinari s'impliqués més en el seu cas. Això ens fa pensar que en general l'eutanàsia és un acte clínic on els veterinaris intenten ser especialment curosos alhora d'actuar i d'explicar el cas. Tot i així, s'ha de tenir en compte que un 10% no van estar satisfets, encara que no s'especifica el perquè. El 13% restant no se'n recorden de quin paper va fer el veterinari.

4.2 Enquesta a veterinaris

L'eutanàsia en la clínica de petits animals

1. Quin és l'animal que més es visita?

- Gos
- Petits mamífers
- Aus
- Rèptils

2. Quin és el que més freqüentment s'eutanàsia?

- Gat
- Gos
- Petits mamífer
- Aus
- Rèptils

3. Quins són els motius més freqüents d'eutanàsia?

- Animal geriàtric
- Animal sa, però no se'n poden fer càrrec
- Animal sa, però no se'n poden fer càrrec econòmicament
- Animal malalt, i no poden pagar el tractament
- Animal malalt, i amb mala qualitat de vida
- Agressiu
- Ha crescut més del que esperaven
- Malaltia crònica
- Altres

4. Com a veterinari, en quins casos consideres l'eutanàsia com a opció?

- Animal geriàtric
- Animal sa, però no se'n poden fer càrrec
- Animal sa, però no se'n poden fer càrrec econòmicament
- Animal malalt, i no poden pagar el tractament
- Animal malalt, i amb mala qualitat de vida

- Agressiu
- Ha crescut més del que esperaven
- Malaltia crònica
- Altres

5. Davant d'un cas on tu no trobes ètic eutanasiar l'animal, però el propietari ho exigeix, què faries?

- Eutanasiar l'animal
- Negar-m'hi
- Proposar donar-lo en adopció
- Intentar que s'ho repensi
- Altres

6. I en cas contrari, si creus que l'eutanàsia és la millor opció, però el propietari s'hi nega, per què creus que ho fa?

- No entén la gravetat de la patologia
- Prefereix deixar que la malaltia faci el seu curs
- Pel preu de l'eutanàsia
- Desconfia del teu criteri
- Altres

7. En el moment d'eutanasiar un animal, què prefereixes?

- Que els propietaris estiguin presents en tot moment
- Que es despedeixin abans
- M'és indiferent
- Altres

8. Per tal de confirmar el diagnòstic que has emès, amb quina freqüència els propietaris demanen fer una necròpsia?

- Sempre
- Freqüentment
- A vegades
- Rarament
- Mai

9. Quines són les preferències del client després de l'eutanàsia?

- Incineració individual
- Incineració col·lectiva
- El propietari se l'emporta per enterrar-lo a casa
- El propietari se l'emporta per enterrar-lo en un cementiri d'animals de companyia
- Altres

10. Has tingut algun problema jurídic relacionat amb l'eutanàsia?

- Sí, però ho he solucionat amb facilitat
- Sí, i m'ha portat molts problemes
- No, mai
- Altres

11. Coneixes la legislació vigent respecte l'eutanàsia?

- Sí, m'actualitzo freqüentment
- Sí, però una visió general
- No, no ho he necessitat mai
- No, m'és indiferent

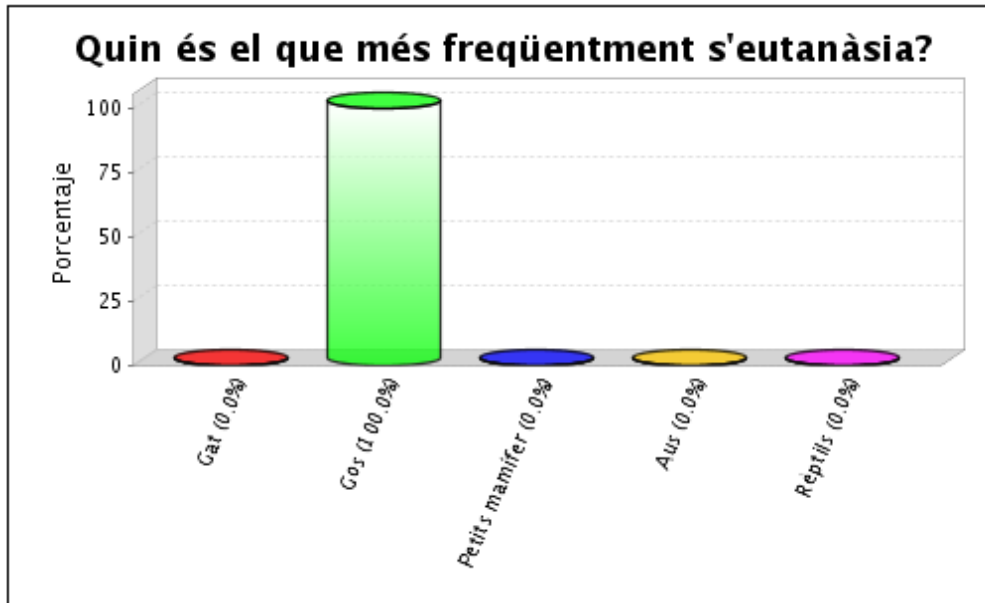
Aquesta enquesta està dirigida a veterinaris de clíniques i hospitals de petits animals.

Encarada en el tema de l'eutanàsia, el que hem pretès mitjançant aquesta enquesta ha sigut valorar quina és la opinió sobre el tema i com l'afronten diàriament.

Han col·laborat amb nosaltres 20 veterinaris de diferents clíniques de Catalunya.

En determinades preguntes compararem els resultats obtinguts dels propietaris respecte a la dels professionals.

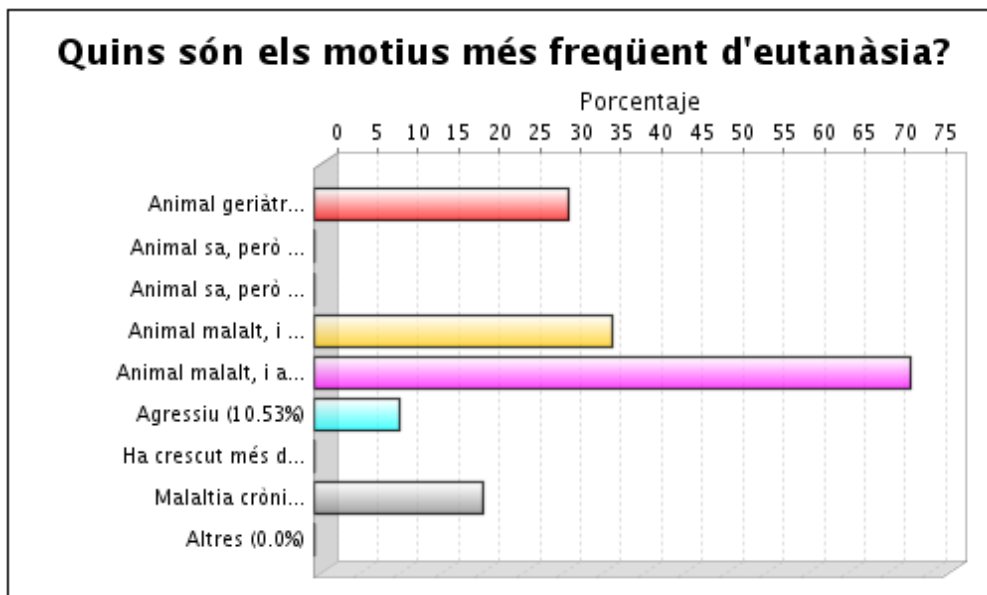
4.2.1 Resultats obtinguts

44

Com és evident en aquesta gràfica, l'animal més visitat pels 20 veterinaris és el gos. Tal i com havien afirmat els propietaris, l'animal de companyia més freqüent en les vivendes de Catalunya és el gos.

Aquest resultat està relacionat clarament amb la pregunta anterior. Degut a que el gos és l'animal més visitat, també és aquell que més s'eutanàsia.

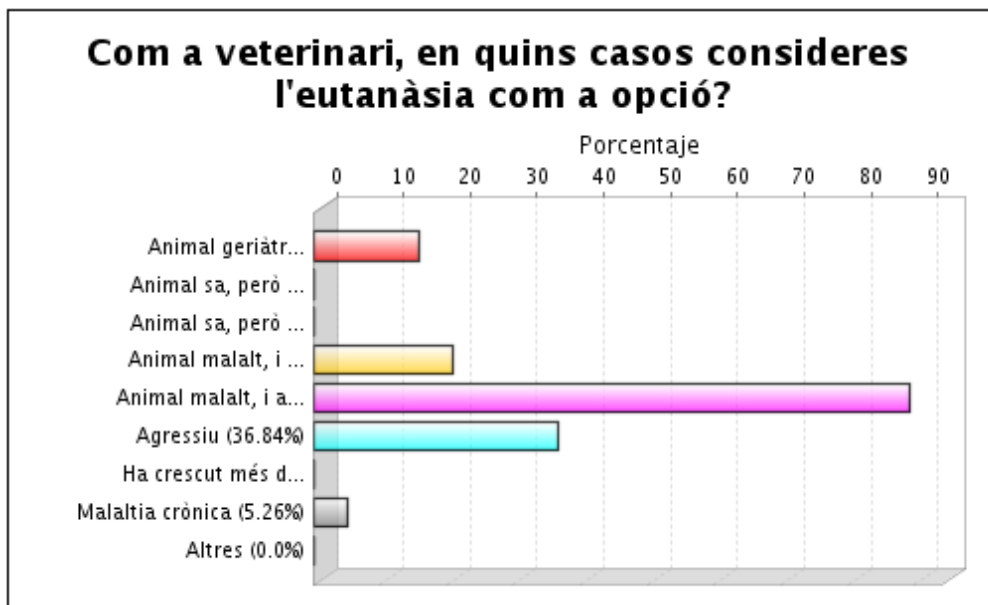

El motiu més freqüent a l'hora d'aplicar l'eutanàsia és quan es troben davant d'un animal malalt i amb signes de mala qualitat de vida (74%). En segon lloc s'eutanasien també animals malalts però en aquest cas, és degut a causa dels propietaris que econòmicament no poden afrontar les despeses del tractament (37%). Els animals geriàtrics ocupen en el tercer lloc dins dels motius més freqüents d'eutanàsia (32%). Davant d'una malaltia crònica un 21% dels gossos seran eutanasiats. L'últim motiu pel qual s'eutanasien els animals és degut a problemes de comportament, en aquest cas ens referim a l'agressivitat 11%.

En cap situació d'eutanàsia animals sans tot i tenir problemes econòmics o no poderse'n fer càrrec. Una altra opció per la qual mai es realitza la mort induïda és perquè l'animal ha crescut més del compte i ja no es com esperaven.

Comparant amb les respostes obtingudes per part dels propietaris, el fet de veure un animal que està patint degut a la seva malaltia és la causa més habitual d'eutanàsia. Hi ha controvèrsies a l'hora de trobar-se davant d'un cas on els propietaris no poden pagar el tractament de l'animal malalt, veient que per una banda, un percentatge quasi nul dels propietaris escull aquesta opció, però per altra banda, els veterinaris afirmant que és el segon motiu d'eutanàsia més comú.

L'agressivitat també presenta diferències entre les dues parts enquestades, sent una causa amb percentatges superiors des del punt de vista dels veterinaris.

A partir d'aquesta pregunta podem veure l'opinió dels veterinaris i en quins casos ells trobarien justificat el fet d'eutanasiar.

És important destacar que l'opinió personal dels veterinaris a l'hora de considerar l'eutanàsia com a opció no sempre coincideix amb la realitat.

En primer creuen que la raó més consistent per eutanasiar són els animals malalts amb mala qualitat de vida (90%), en segon lloc els gossos amb problemes

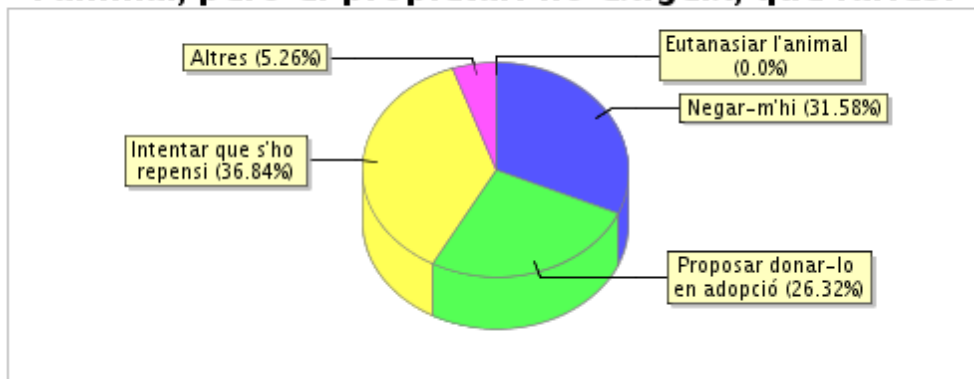
d'agressivitat, seguidament els animals malalts amb problemes per assolir el preu del tractament, els animals geriàtrics i per últim en casos de malaltia crònica.

Volem destacar l' importància que li atribueixen els veterinaris al problema comportamental com a motiu d'eutanàsia. Mentre que en la realitat el percentatge d'eutanàsia degut a aquest factor és molt més baix, el professionals el consideren en segons posició.

Les problemàtiques econòmiques que en alguns casos obliguen a eutanasiar l'animal de companyia és una causa molt freqüent a la pràctica però segons l'opinió veterinària no ho hauria de ser un motiu tan important.

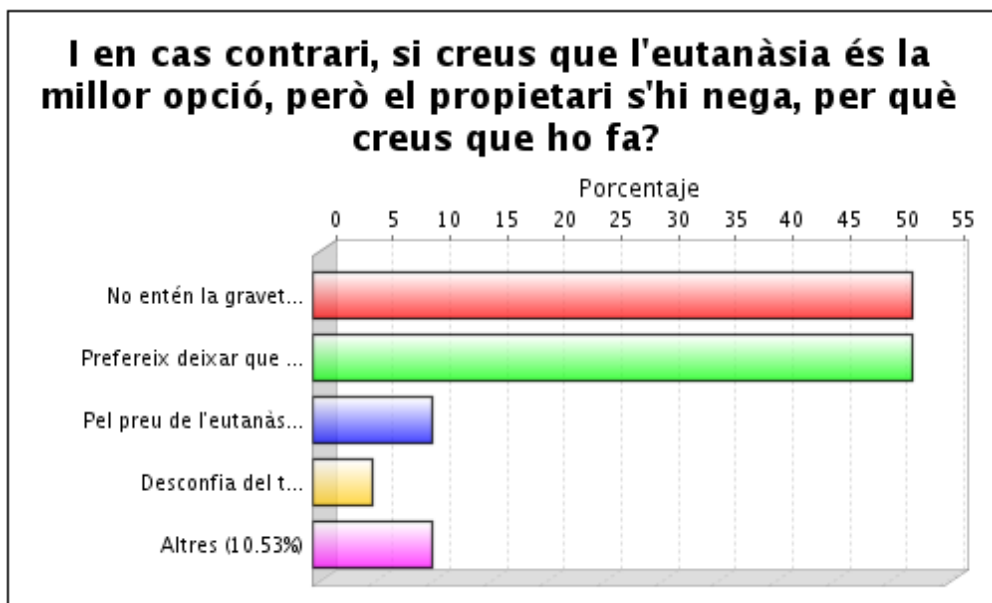
L'opinió que tenen els propietaris i els veterinaris no mostra diferències significatives, ambdues parts enquestades pensen de manera similar.

Davant d'un cas on tu no trobes ètic eutanasiar l'animal, però el propietari ho exigeix, què faries?

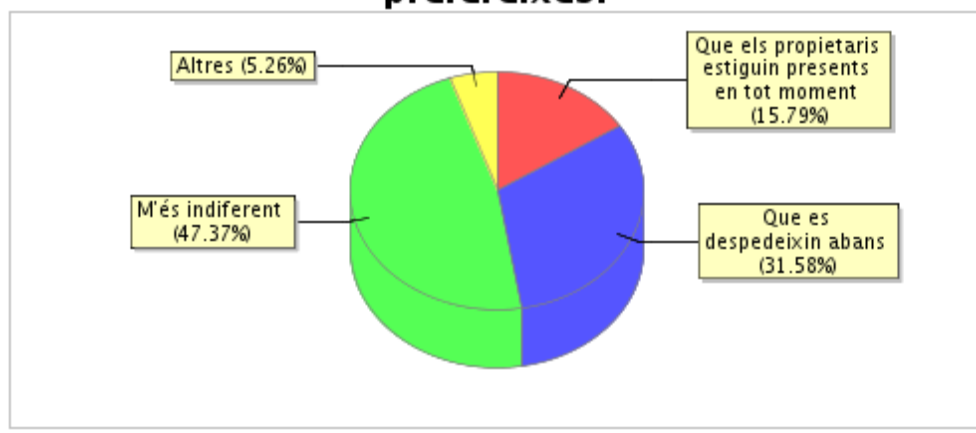
Em enfocat aquesta pregunta per tal de valorar l'ètica professional dels veterinaris davant una proposta on el propietari exigeix una eutanàsia per conveniència. Ens ha sorprès molt la diversitat de respostes, veient que un 36 % intenten redirigir l'opinió del propietari buscant que s'ho repensi, un 31% si neguen i un 26 % proposen donar-lo en adopció.

I en cas contrari, si creus que l'eutanàsia és la millor opció, però el propietari s'hi nega, per què creus que ho fa?

Quan el veterinari creu que la millor opció és l'eutanàsia però el propietari no ho accepta, el primer afirma que en la majoria dels casos és degut a una falta de comprensió de la gravetat del problema. També i no de menys importància és la preferència dels propietaris en deixar que la malaltia segueixi el seu curs sense intervenir-hi. Altres opinions no tan contundents són negar-se a l'eutanàsia pel preu d'aquesta, per desconfiança de l'opinió professional, per un vincle massa fort entre el propietari i l'animal i el no acceptar que l'animal és agressiu.

En el moment d'eutanasiar un animal, què prefereixes?

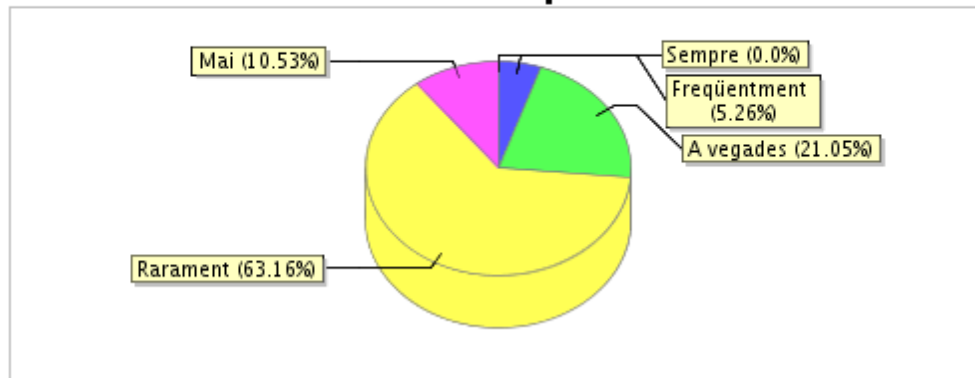

El veterinari davant d'una decisió tan personal i en un moment tan complicat es mostra indiferent (47%), deixant al propietari decidir si vol o no estar present en el moment de l'eutanàsia. Des de un punt de vista professional, creiem que aquesta actitud indiferent per part del veterinari, es molt valorable ja que prioritza el desig del seu client per davant de la seva feina.

En canvi i no més important un 31% dels veterinaris prefereixen que el propietari s'acomia del seu animal abans de practicar-li l'eutanàsia. Entenem que per un veterinari no és el més agradable veure el dolor dels propietaris al presenciar la mort de la seva mascota, però si així ho volen, hauria de ser completament respectable per part del professional.

En tercer lloc, un 15 % de veterinaris prefereixen que els propietaris estiguin presents durant tot el procediment de l'eutanàsia. Es una actitud que considerem adequada ja que mostra un molt bona postura professional.

Per tal de confirmar el diagnòstic que has emès, amb quina freqüència els propietaris demanen fer una necròpsia?

Un cop realitzada l'eutanàsia en un animal, els veterinaris afirmen que en la majoria dels casos (63 %), els propietaris rarament demanen fer-li una necròpsia a la seva mascota per tal de confirmar el diagnòstic emes.

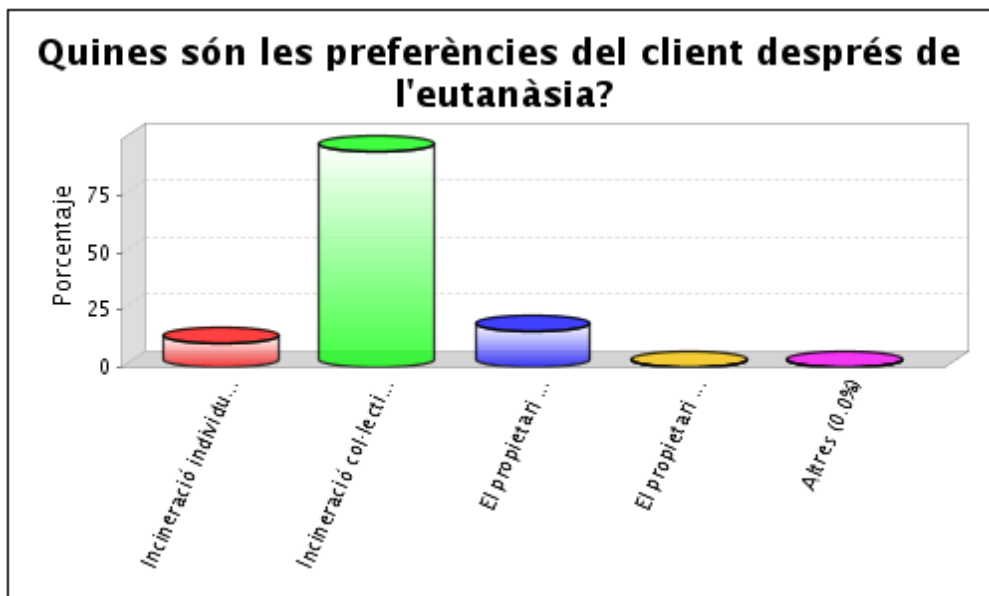
Un altre 21 % de professionals comenten que els propietaris a vegades fan aquesta petició, i un 10 % en canvi no ho demanen mai.

Aquestes diferències poden ser degudes a que la enquesta esta realitzada a centres veterinaris de diferent tipus, entre ells hospitals, clíniques, hospitals universitaris, entre d'altres.

També és important destacar que els propietaris tenen poc coneixements sobre la possibilitat de poder realitzar una necròpsia al seu animal un cop mort. Tot i així, en alguns casos la demanen quan dubten de la decisió del veterinari.

Encara que els propietaris no ho proposin, en un hospital veterinari és probable que el veterinari doni la opció al client per poder fer la necròpsia ja que aquesta serà útil tant per l'aprenentatge del alumnes com per la recerca dels professionals.

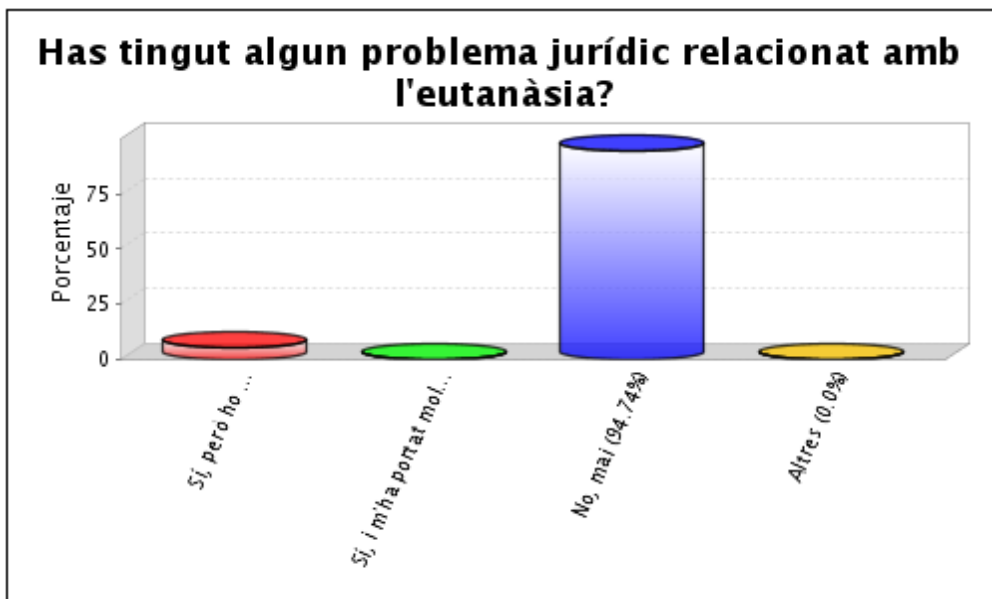
En canvi en clíniques més petites és probable que si el veterinari no ho planteja com a opció, els clients tampoc ho demanin per compte propi.

Després de l'eutanàsia els veterinaris coincideixen que la incineració col·lectiva és la gestió més freqüent del cadàver. Altres opcions són la incineració individual i l'enterrament de l'animal a la pròpia casa.

Comparant amb els resultats obtinguts a partir de l'opinió dels propietaris, hi ha un percentatge més elevat d'enquestats que preferirien emportar-se l'animal a casa per enterrar-lo ells mateixos, en canvi la incineració col·lectiva es menys escollida com a possible opció per part dels propietaris.

La percepció que tenen uns i altres no es la mateixa i es important destacar que aquesta pregunta esta plantejada de manera hipotètica pels propietaris, però en canvi mostrant la situació real per part dels veterinaris.

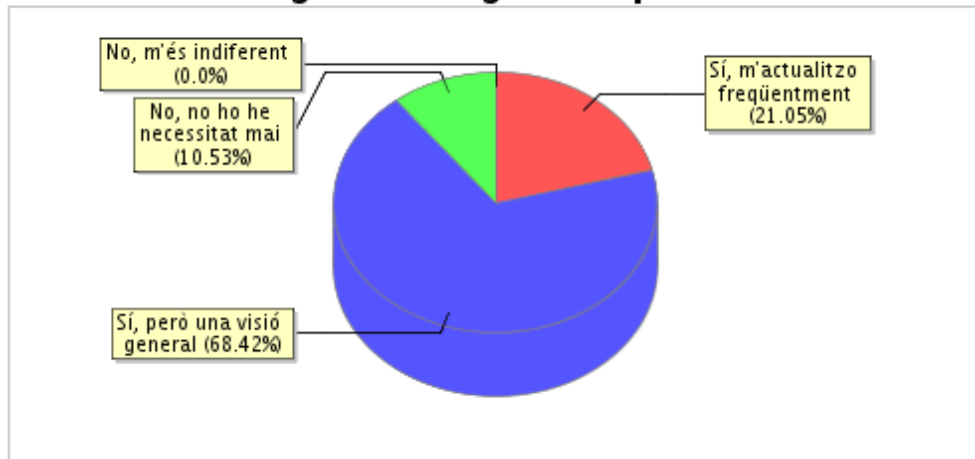

Afortunadament un 94 % dels veterinaris enquestats mai han tingut un problema jurídic relacionat amb l'eutanàsia. Això ens demostra que la el veterinari ha actuat de manera molt professional en aquest aspecte. Un propietari que queda satisfet moral i legalment amb la atenció que el veterinari li brinda, es molt difícil que posteriorment denuncií l'actuació del veterinari. En canvi si el propietari ha estat ben atès i informat en tot moment, serà menys probable que acabi denunciant al veterinari per alguna causa.

També es important destacar que hi haurà casos on el veterinari es podrà trobar amb problemes jurídics per situacions on el propietari no tingui raó però igualment vulgui denunciar la actuació del veterinari.

Nomes un 5 % dels veterinaris ha tingut algun problema jurídic relacionat amb l'eutanàsia.

Coneixes la legislació vigent respecte l'eutanàsia?

Aquesta gràfica ens indica que la majoria dels professionals (68%) coneixen la legislació vigent respecte a l'eutanàsia però només en tenen una visió general d'aquesta. Un 21 % la coneix i afirma actualitzar-se freqüentment sobre les modificacions que es publiquen. Cal destacar que un 10 % dels veterinaris no coneix el camp de la legislació pel que fa a l'eutanàsia i no l'ha necessitat mai.

5. Conclusió

El que volíem obtindre després de treballar el tema de l'eutanàsia en les clíniques de petits animals, era assolir uns coneixements que, com a veterinàries, ens permetin actuar amb la màxima professionalitat possible en un futur proper. Així mateix, preteníem formar-nos una opinió pròpia sobre el tema, i tenir arguments per quan arribi el moment d'haver d'aconsejar als propietaris sobre què és el millor pel seu animal: bé sigui recomanant l'eutanàsia o bé descartant-la.

51

L'eix vertebral ha sigut treballar el paper que té el veterinari dins l'acte clínic de l'eutanàsia, i esbrinar quins són els diferents conflictes ètics amb els quals pot topar. Les enquestes a veterinaris i a propietaris d'animals són també un apartat clau en aquest treball, de les quals hem pogut extreure informació valuosa, i si més no, veure l'eutanàsia des dels dos principals punts de vista. Això ens ha permès també, veure el problema des d'una altra perspectiva, i així exposar idees de manera que els lectors puguin formar-se la seva pròpia opinió.

No obstant, per arribar a aquests objectius era precís començar explicant conceptes teòrics i fisiològics sobre tot allò que rodeja l'eutanàsia. Entendre què passa amb l'animal i saber interpretar els signes de dolor, és sens dubte una bona manera per empatitzar-nos amb el pacient. I des del nostre punt de vista, l'empatia és una qualitat fonamental a l'hora de realitzar una bona praxis. Hem fet també especial menció als diferents tipus d'agents acceptats per induir la mort. És important saber els mecanismes d'acció de cada fàrmac, ja que això ens permetrà argumentar adequadament, i escollir l'agent eutanàsic que proporcioni la mort més digne possible.

A més dels conceptes teòrics, hem fet una recerca sobre la legislació vigent pel que fa a aquest tema perquè evidentment, la veterinària legal és una part inherent a la professió. Cal conèixer quins són els límits entre la legalitat i la il·legalitat, per evitar qualsevol problema jurídic que es pogués atribuir a la ignorància del veterinari.

Un cop aclarits tots aquests aspectes, ens podem centrar en el que segons el nostre parer, tindrà més incidència en el nostre dia a dia com a clínics: el paper del veterinari davant l'eutanàsia. Ens hem adonat que no només hem d'estar preparades per aquells aspectes que tenen relació amb l'animal, sinó que haurem de dedicar una part important del nostre temps al propietari. En primer lloc, hem de decidir si l'eutanàsia és la millor opció pel benestar de l'animal. Si és així, llavors li haurem de procurar a l'animal una mort no dolorosa ni agònica. Si pel contrari, creiem que l'eutanàsia no està justificada, la nostra tasca serà persuadir al propietari perquè inici un tractament o bé recomanar-li una alternativa, segons procedeixi. Deixant de banda aquest aspecte, hem de saber actuar davant del client, saber comunicar males notícies i estar preparades per respondre a qualsevol reacció del client. Al llarg del treball hem fet algunes recomanacions sobre com comunicar-nos amb èxit amb el client.

A partir de les enquestes, hem pogut comparar els punts de vista d'aquelles persones involucrades en l'eutanàsia: els propietaris i els veterinaris. La informació que en

volíem extreure era, en primer lloc, una visió general a base de percentatges, sobre els temes que hem trobat més rellevants. En segon lloc, comparar i contrastar les opinions. En termes generals, les opinions entre propietaris i veterinaris són bastant similars. Els punts on hem trobat més controvèrsia són en els motius d'eutanàsia: mentre que pocs propietaris troben ètic eutanasiar el seu animal per motius econòmics, els veterinaris estan d'acord en que freqüentment els propietaris els hi exposen aquest motiu. També hi ha opinions divergents pel que fa a l'agressivitat: si bé pels veterinaris és una causa justificada d'eutanàsia, un baix percentatge de propietaris ho admeten.

Per una banda, un aspecte que ens ha sorprès, i que hem exemplificat també mitjançant casos reals, és que en ocasions hi ha propietaris que es neguen a practicar l'eutanàsia en la seva mascota, malgrat el veterinari opina que és la millor opció pel que fa al benestar animal. Els veterinaris als qual hem pogut accedir, opinen en la seva gran majoria, que això és degut a que el propietari no comprèn la situació en què es troba l'animal. És aquí on el clínic haurà d'afrontar novament una tasca dura i delicada al mateix temps, i haurà de procurar fer una bona pedagogia. Hem detectat, per altra banda, que sovint es dona el cas contrari, però igualment difícil, quan un client sol·licita l'eutanàsia d'un animal sa. Aquí els veterinaris manifesten que les seves solucions són: proposar donar l'animal en adopció, convèncer el propietari o bé negar-s'hi. Des del nostre entendre, l'opció de negar-s'hi i oblidar-se del cas, és tans sols una manera de defugir el problema i no solucionar-lo.

Si una cosa ens agradaria deixar clara, és que quan un veterinari practica una eutanàsia, no només ha de procurar una mort digne a l'animal, sinó que també ha de saber quan és el moment idoni, i com cuidar l'estètica durant tot l'acte.

En última instància, voldríem comentar que des del nostre punt de vista, el paper del veterinari no és només fer una bona terapèutica en les seves consultes, sinó que té una responsabilitat en la societat, i considerem que ha de prendre una posició activa en el vetllar pel benestar dels animals.

6. Bibliografía

- Bernard E. Rollin. *Introducción a la ética médica veterinaria. Teoría y casos*. Editorial ACRIBIA S.A., Saragossa, 2006.
- Comisió d'ètica d'AVEPA *Veterinarios y el final de la vida. Eutanasia: un acto clínico complejo*. Editorial Prin Center S.A. Barcelona, 2004.
- Quaderns de Legislació. *Llei 22/2003, de 4 de Juliol, de Protecció dels animals*. Ed. Grinver S.A: Generalitat de Catalunya, 2003.
- Melgar Riol, M. Julia; Esteban Ordoñez, Ignacio. *Inducción de la eutanasia en los animales. Criterios y técnicas*. Diputacion Provincial de Lugo, 1998.
- Monterroso Casado, Esther. *Aspectos Legales y Responsabilidades derivadas de la práctica veterinaria*. Ed. Servet. Zaragoza, 2005
- Consultas en línea:
 - <http://www.boe.es/>
 - <http://www20.gencat.cat/portal/site/DOGC>
 - <http://www.boe.es/aeboe/consultas/enlaces/documentos/estatutoAndalu cia.pdf>